

DJELATNOST GRADITELJSKO-KLESARSKE OBITELJI MACANOVIĆ U DALMACIJI

Miše, Blaženka

Master's thesis / Diplomski rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:172:925520>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of humanities and social sciences](#)



**SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET**

DIPLOMSKI RAD

**DJELATNOST GRADITELJSKO-KLESARSKE
OBITELJI MACANOVIĆ U DALMACIJI**

BLAŽENKA MIŠE

Split, 2024.

Odsjek za Povijest umjetnosti
Studij Povijesti umjetnosti
Umjetnost XVII. i XVIII. stoljeća

**DJELATNOST GRADITELJSKO-KLESARSKE OBITELJI
MACANOVIĆ U DALMACIJI**

Studentica:

Blaženka Miše

Mentorica:

dr. sc. Ivana Prijatelj Pavičić, prof.

Split, rujan 2024.

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Historijat istraživanja graditeljske djelatnosti obitelji Macanović.....	2
3. Povijest graditeljstva u Mletačkoj Dalmaciji 17. i 18. stoljeća.....	5
4. Prostor i gradnja.....	7
4.1. Grad Sinj.....	7
4.1.1. Oslobađanje unutrašnjosti Dalmacije i gradnja crkve u Sinju.....	7
4.1.2. Utvrda Kamičak.....	9
4.2. Rad Macanovićeve u Drnišu.....	12
4.3. Rad Macanovićeve na otoku Braču.....	13
4.3.1. Crkva Gospe Karmelske u Nerežišćima.....	13
4.3.2. Zvonik crkve sv. Fabijana i Sebastijana u Donjem Humcu.....	19
4.3.3. Župna crkva sv. Marije u Milni.....	20
4.3.4. Župna crkva sv. Jeronima u Pučišćima.....	23
4.3.5. Kasnobarokni ljetnikovci u Sutivanu.....	24
4.4. Izgradnja kapele sv. Vincence u sklopu župne crkve Svih svetih u Blatu na Korčuli.....	29
4.5. Zvonik župne crkve sv. Križa u Vodicama.....	31
5. Djelatnost graditeljske obitelji Macanović u Trogiru i Kaštelima.....	32
5.1. Barokna preinaka crkve Gospe od Stomorije u Kaštel Novom.....	35
5.2. Gradnja župne crkve Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću.....	39
5.3. Projekt nove crkve sv. Jurja na Velom Drveniku.....	42
5.4. Popločenje trogirskih i šibenskih ulica.....	45
6. Zaključak.....	49
7. Literatura.....	50
Sažetak.....	53

Abstract.....	54
Prilozi.....	55

1. Uvod

Tema diplomskog rada naslova *Djelatnost graditeljsko-klesarske obitelji Macanović u Dalmaciji* nastavak je mojeg iščitavanja i sabiranja literarnih tekstova na temu jedne obitelji koja je djelovala u 17. i 18. stoljeću na području istočne obale Jadrana koje sam započela u vrijeme pisanja završnog rada. Cilj ovog rada je sveobuhvatno pristupiti temi graditeljske ostavštine obitelji Macanović. Završni rad temeljio se na djelatnosti obitelji Macanović, kako one na području Trogira i Kaštela, tako i one na srednje dalmatinskim otocima i u Dalmatinskoj zagori. Članovi obitelji djelovali su u mjestima Nerežišća, Milna, Pučišća, Sutivan i Donji Humac na otoku Braču, Trogiru, Kaštelima, Kninu, Šibeniku, Zadru, Sinju, Imotskom, Drnišu, Korčuli i Splitu.¹ Diplomski rad započinjem historijatom, spominjući najznačajnije povjesničare umjetnosti koji su se u svom opusu bavili i proučavanjem djela članova obitelji Macanović.

U prvim poglavljima bavim se analizom načina gradnje u Dalmaciji tijekom 17. i 18. stoljeća, prateći politička zbivanja te izmjenu vlasti Venecije i Turske. Prvi dio diplomskog rada posvećen je opisu obiteljske graditeljske djelatnosti Macanovića na otocima kao što su Korčula i Brač, te nalazima u unutrašnjost Dalmacije, točnije u Sinju i Drnišu, posebno se oslanjajući na zapise Vladimira Markovića, Josipa Ante Solda, Darke Bilić, Andreja Žmegača, svevremenih Cvite Fiskovića i Krune Prijatelja i drugih te najnovije objavljene tekstove Marine Ljubić, Duška Čikare, Dunje Babić i Ive Glavaša. Zatim se retrospektivno vraćam na već opisana djela u završnom radu i upotpunjavam to s novopronađenim ili objavljenim informacijama u literaturi. Taj dio diplomskog rada bazirat ću na recentnim otkrićima obiteljskih djela u Trogiru i Kaštelima. Primjerice, zahvaljujući tekstu Dunje Babić otvara se i istraživačko pitanje atribucije slabije istraženih, ali povijesno važnih objekata unutar područja graditeljskog djelovanja obitelji Macanović. Takvi i slični tekstovi dokaz su kontinuiranog interesa istraživača za djelatnost obitelji Macanović u Mletačkoj Dalmaciji.

¹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 198-267.

2. Historijat istraživanja graditeljske djelatnosti obitelji Macanović

Želja za nastavkom bavljenja temom jedne lokalne graditeljske obitelji kao što su Macanovići, razvila se nakon obrane završnog rada kako bi se na jednom mjestu okupila dostupna, dotad istražena i zapisana literatura eminentnih hrvatskih povjesničara umjetnosti. U ovom poglavlju kronološki se, po redu pisanja i istraživanja, spominju najznačajniji povjesničari umjetnosti koji su svojim proučavanjima i zapisima doprinijeli sustavnom bilježenju podataka o životu i radu obitelji Macanović, osvrćući se, u ovom pregledu, poglavito na prve zapise o obitelji Macanović, kao najobuhvatnije, i to ne samo u opisima graditeljske ostavštine, već i u opisima života 17. i 18. stoljeća u Mletačkoj Dalmaciji. Prvo spominjanje imena članova obitelji Macanović pronalazimo u znanstvenom radu pod nazivom „Ignacije Macanović i njegov krug“ objavljenom u „Prilozima povijesti umjetnosti u Dalmaciji Vol. 9, No. 1.“, autora Cvite Fiskovića rane 1955. godine.² Nakon njega, i u ostalim izdanim zapisima drugih autora u kasnijim godinama 20. stoljeća pronalazimo ime obitelji Macanović. O baroknom dobu 17. i 18. stoljeća, spominjući Macanoviće, pišu i Kruno Prijatelj u suradnji s Anđelom Horvat i Radmilom Matejčić, zatim Ivo Babić, Ante Josip Soldo, Lovorka Čoralić i Ivana Prijatelj Pavičić, dok će kasnije spomenuti autori, u ovom pregledu, svoje radove objavljivati sve donedavno.

Kod spomenutih povjesničara umjetnosti sadržaj istraživanja temeljen je na događanjima iz 17. i 18. stoljeća u Mletačkoj Dalmaciji, obuhvaćajući područje istočne jadranske obale i dalmatinskog zaleđa, u čijem se kontekstu spominje i doprinos članova obitelji Macanović Raguseo. Rad i utjecaj obitelji spomenut je kroz opise sakralne, obrambene i svjetovne ostavštine, a sve započinje povijesnim kontekstom i opisom razvoja lokalnih radionica toga doba. Sam naslov Fiskovićevo znanstvenog članka „Ignacije Macanović i njegov krug“ kazuje kako autor prati Macanoviće, ali naglasak stavlja na Ignacija, kao najznačajnijeg predstavnika graditeljske obitelji. Članove obitelji spominje u kontekstu sposobnih, pouzdanih i vrsnih dalmatinskih graditelja. U tekstu se iščitavaju i imena drugih Macanovićevih sunarodnjaka, kao što su Mihajlo Hranjac, zadužen za usavršavanje dubrovačkih zidina, Hvaranin Nikola Candido, koji izvještava o utvrđivanju Dalmacije, Bračanin Ivan Puljizić, kao papinski arhitekt, te mnogi drugi. Zadaće spomenutih lokalnih graditelja govore o značaju domaćih radionica. Obiteljska loza kronološki se opisuje u spisima Cvite Fiskovića, počevši

² Isto, 198-204.

od prvog spomenutog i poznatog člana, Frane Macanovića Ragusea, kojeg pratimo od selidbe iz Dubrovnika na područje Splita gdje se vjenčava, osniva obitelj i ostaje živjeti.³

Tijekom godina rađaju se muški potomci koji nastavljaju obiteljski posao. Od nekoliko generacija Macanovića, u umjetničkom i graditeljskom smislu najviše se istaknuo Ignacije Macanović koji je uspio proširiti obiteljsko ime i posao na širi teritorij Mletačke Dalmacije, od Zadra do Imotskog, kako 1955. godine piše Cvito Fisković. Vrijedno je spomenuti i veći broj kvalitetnih radova, koje je Ignacije ostavio u nasljeđe.⁴ Radoslav Tomić u kratkom pregledu pod nazivom „Osvrt na knjigu *Barok u Hrvatskoj*“ sumira općenito vrijeme stvaranja baroknih djela u Hrvatskoj, ističući: „Možda je specifičnost barokne umjetnosti u Dalmaciji da nije imala veće ličnosti koja bi uzmogla tijekom oblikovanja povući naprijed, uspostaviti novi stilski poredak i otvoriti put novim, manje stvaralački intoniranim majstorima i sljedbenicima. Za XVII i XVIII stoljeće tipičnija je pojava radionice od pojedinca, prisutni su npr. Macanovići iz generacije u generaciju, ali nijedan od njih (pa ni Ignacije) nije postao stvaralac koji posjeduje talent da oblikuje djela koja bi značenjem bila ravna velikim im prethodnicima poput Radovana ili Dalmatinca.“⁵

Jasno se iščitava kako barokna djela na istočnoj obali Jadrana, za vrijeme Mletačke Dalmacije, nisu bila uprizorenje onoga što smatramo pod pojmom baroka, već ugledanje na ranija razdoblja, uz minimalne dodatke tipičnih baroknih elemenata. Kruno Prijatelj i autorice ipak ističu važnost tadašnjih lokalnih graditeljskih radionica spominjući ih uz imena najznačajnijih obitelji kao što su Skoko, Foretić i spomenuti Macanovići.⁶ Članovi graditeljske obitelji Macanović razvili su specifičnu tipologiju i stil koji su pratili kasniji nasljednici. Osim sinova i očeva koji su se izmjenjivali u obiteljskoj radionici, zapisano je i ime rođaka Vicka Macanovića koji je bio klesar zadužen za izradu finijih elemenata za eksterijer i interijer građevina. Članovi trogirске graditeljske obitelji Macanović imali su specifičan lokalni barokni stil, siromašniji od pojma baroka kakav on uistinu jest, ali važan za razvoj jednog razdoblja i područja.⁷

Sve to opisuje Cvito Fisković u već citiranom najranijem izdanom znanstvenom članku na temu graditeljske obitelji Macanović, a od koje i ostali autori poput Vladimira Markovića, Duška Čikare, Katarine Horvat-Levaj, Ane Šverko, Ivane Šverko, Darke Bilić, Andreja

³ Isto, 199-207.

⁴ Isto, 209-219.

⁵ Tomić, Radoslav. „Osvrt na knjigu *Barok u Hrvatskoj*“. *Kulturna baština* No. 14 (1983): str. 126-127.

⁶ Horvat, Anđela, Matejčić, Radmila i Prijatelj, Kruno. *Barok u Hrvatskoj*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1982., 659.

⁷ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 198- 268.

Žmegača započinju svoje istraživanje specifičnijih objekata koji su tijekom nekog vremena bili pod graditeljskom paskom nekoga od članova obitelji Macanović. Tadašnji ulagači i poslovni suradnici prepoznali su vrijednost rada i tradiciju obitelji, koju nastavljamo promatrati i u ovom diplomskom radu kroz novoopisane objekte, te nadopune dosad spomenutih građevina i spomenika.

3. Povijest graditeljstva u Mletačkoj Dalmaciji 17. i 18. stoljeća

Prostor Dubrovačke Republike čini okolica grada Dubrovnika, s poluotokom Pelješcem i nekoliko okolnih otoka. Osmanlije su pak zauzele prostor dalmatinskog zaleđa, a do 17. stoljeća i Makarsko primorje. Venecija je vladala prostorom obale, od Zadra do Dubrovačke Republike.⁸ Dubrovačka Republika, kao samostalna država, imala je mogućnosti razvijati se ubrzano i slobodno, a svoje veze imala je i u prekomorskim zemljama. Povezanost Republike s Genovom, Rimom, Napuljem i Sicilijom vidljiva je tako u biranju uglednih tamošnjih graditelja.⁹

Djelovanje redova i njihove nakane uvelike su utjecale na graditeljstvo, pa tako, primjerice, dominikanci i franjevci preuzimali su crkve i samostane sagrađene u ranijim razdobljima, ali i gradili nove, a neki od primjera su crkva u Sinju, zvonik u Makarskoj, a obnavljali su samostane i crkve u Zaostrogu, Živogošću i drugim mjestima. Ako se i zatražila narudžba za gradnju crkve u nekoj župnoj zajednici, tada je čitav proces bio uvjetovan različitim vlastima i upravama, od biskupskih sjedišta do državnih institucija. Ekonomska situacija utjecala je na graditeljstvo koje, sukladno sa svim ostalim teškoćama nije značajnije napredovalo. Neke crkve projektirali su strani izvođači kao što su katedrala u Makarskoj, crkva sv. Filipa u Makarskoj i u Splitu, katedrala u Skradinu i mnoge druge. Ako bi se pritom zatekli u Dalmaciji, inženjeri u službi venecijanske uprave, čiji su zadaci bili obnova, nadgledanje i održavanje upravnih i vojnih objekata, činili su to isto.¹⁰

S druge strane, domaći klesari i zidari djelovali su u venecijanskoj Dalmaciji tako što su uglavnom ponavljali već viđene primjere graditeljstva u svojoj okolini. Obilazili su čitavu Dalmaciju, a pošto nisu bili vezani za jedno mjesto ili otok, stvarali su crkve za seoske župe, surađivali na izgradnji novih katedrala. Svoje vještine stjecali su na gradilištima, gdje su bili u kontaktu s drugim graditeljima, s kojima su razmjenjivali znanja. Za Dalmaciju je osobito specifično što se obiteljski posao, naprimjer klesara, prenosi u tom vremenu s generacije na generaciju, pa tako pratimo čitavu obiteljsku lozu klesara. Neke od najpoznatijih su obitelji Pomenić, Vlahović, Pavlović, Foretić, Ismaeli te Macanović. Oko 1626. godine Frano Ivanov

⁸ Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća- prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018., 15.

⁹ Isto, 15- 16.

¹⁰ Isto, 16.

Macanović dolazi iz Dubrovnika u Trogir i otada kroz čitavo 17. i 18. stoljeće bilježimo rad graditeljske mu obitelji.¹¹

Dalmatinski majstori bili su u pravilu udruženi u radionicama i nisu bili u mogućnosti isticati se pojedinačno. Zajedničkim radom gubili su se na žalost, osebujni i specifični elementi. Radili su, uglavnom, prema već ustaljenim i odabranim predlošcima, a prostor su oblikovali u jednobrodne ili trobrodne crkve. Graditeljska djelatnost se ističe i u izradi plastično-dekorativnog materijala, kao što su klesanje portala, prozorskih okvira, kapitela i ornamenata na pročeljima. Zvonici su se isticali iz korpusa crkve i najčešće su bili slobodnije i bogatije građeni. Imali su plastički bolju razvedenost i složenost motiva. Sve to su elementi prema kojima prepoznamo ostavštinu dalmatinskih majstora koji nisu djelovali samo uz obalu, već i u unutrašnjosti Dalmacije.¹²

¹¹ Isto, 16-17.

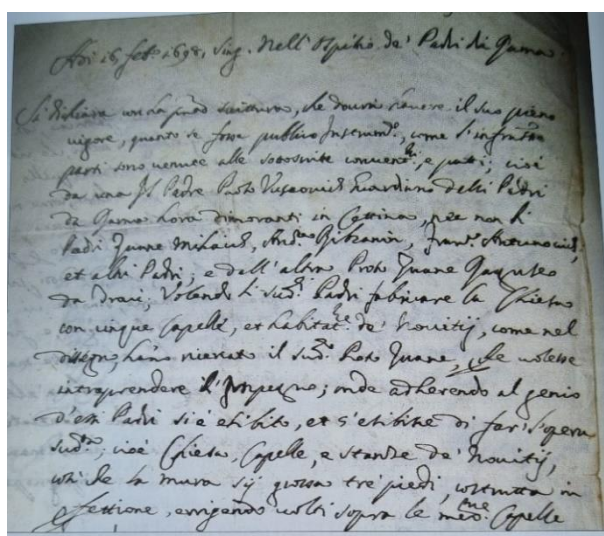
¹² Isto, 18.

4. Prostori gradnje

4.1. Grad Sinj

4.1.1. Oslobođanje unutrašnjosti Dalmacije i gradnja crkve u Sinju

Venecija je 1684. godine oslobodila dio dalmatinske zagore i podbiokovsku obalu od Osmanlija, tzv. Acquisto nuovo. Tim činom odmah je omogućena obnova i gradnja tamošnjih objekata. Zbog potrebe izrade i realizacije projekata u Dalmaciji, pozvani su i venecijanski inženjeri. Osim njih, u službi venecijanske uprave, u obnovi su sudjelovali i domaći graditelji.¹³ Ivan Franov Macanović je 1698. godine, kao protomajstor došao u Sinj.¹⁴



Slika 1. Ugovor između sinjskih franjevaca i majstora Ivana Macanovića, 1698.

Franjevci su se, po završetku Morejskog rata, iz Splita, Dugopolja i Klisa vratili u Sinj i smjestili se u malom samostanu. Fra Pavao Vučković želio je stvoriti mjesto koje bi bilo dovoljno za smještaj fratara u neposrednoj blizini puka. Od općeg providura Danijela Delfina 1695. godine dobio je prostor za gradnju nove crkve i samostana ispred tvrđave Kamičak. Vučković je zamislio veliku crkvu te samostansku zgradu u koju bi se, čak, smjestile i trgovine. Franjevci sklapaju ugovor s Ivanom Macanovićem Raguseom o podizanju crkve s pet kapela i stanom ispod tvrđave Kamičak čije je nacрте potpisivao Antonio Benoni.¹⁵

Protomajstoru Ivanu Macanoviću Raguseu predočen je nacrt kojeg je trebao slijediti. Franjevci su tako bili zaduženi da osiguravaju materijal za izgradnju, kao i radnu snagu, dok je Macanović trebao naći majstore, organizirati posao, nabaviti alat i - do samoga kraja gradnje

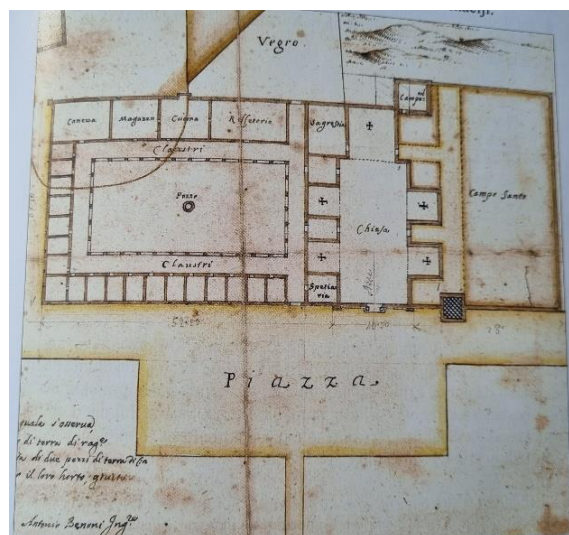
¹³ Isto, 217, 224.

¹⁴ Soldo, Josip Ante. „Crkva i oltar Gospe Sinjske u 18. stoljeću.“ *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 33, No. 1 (1992): 460.

¹⁵ Isto, 460.

crkve i samostana - voditi projekt. Ugovor je bio takav da Ivan Macanović Raguseo nije mogao krenuti na novi posao, dok je god postojalo materijala, te dok crkva i samostan u Sinju nisu bili gotovi. Ugovor su potpisali gvardijan fra Pavao Vučković, dok je u ime nepismenog Ivana Macanovića Ragusea, to učinio Bernard Antonio Bareza. Prema ugovoru, crkva u Sinju trebala je biti jednobrodna, imati apsidu i četiri presvođene pobočne kapele. Pošto su kapele trebale biti posebno presvođene, brod crkve bi se posebno zatvorio s drvenim gredama, a iznad svega bi išao glavni krov. Planirana je i gradnja hospicija (samostana) za smještaj fratara.¹⁶

Kamen temeljac postavljen je 1699. godine, iste godine kada i gvardijan fra Pavao Vučković biva zatočen od strane Osmanlija. Cvito Fisković cijeli projekt pripisuje Ivanu Macanoviću. S druge strane, tlocrt crkve u izgradnji prikazan je na dva nacrtu inženjera Antonija Benonija iz 1702. godine, koji se nalaze u samostanskom arhivu. Na nacrtu iz 1702. godine prikazan je tlocrt pravilno orijentirane jednobrodne crkve sa svetištem, korom i četiri presvođene kapele, te tlocrt samostana s naznačenom namjenom prostorija. Svetište ima pravokutnu apsidu, a glavnom brodu su s objiju strana pridodane četiri kvadratne kapele. Uz sjeverni zid apsida nalazi se sakristija, a uz jugoistočnu stranu zvonik kvadratne osnove. U širini crkve na sjevernoj strani oko pravokutnog klaustra smještene su tri samostanska krila.¹⁷ Na tlocrtu je vidljiva i zgrada samostana, ali i okoliš oko crkve. Opis crkve i okolice pripisuju venecijanskom inženjeru kao autoru projekta.¹⁸



Slika 2. Detalj crteža crkve i samostana u Sinju, Antonio Benoni, 1702.

¹⁶ Bilić, Darka. *Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva franjevačkog samostana u Sinju*. Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja; Zagreb: Institut za povijest umjetnosti; Sinj: Franjevački samostan Gospe Sinjske, 2017., 28- 30.

¹⁷ Isto, 32- 35.

¹⁸ Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća - prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018., 217, 224.

Fra Pavao Vučković je oslobođen zarobljeništva 1703. godine, pa su se tada i radovi na crkvi puno brže napredovali. Zahvaljujući prijateljstvu fra Pavla Vučkovića i venecijanskih plemićkih obitelji Mocenigo i Soranzo, osigurana su financijska sredstva za izgradnju samostana i crkve, od strane mletačke vlasti u iznosu od 300 dukata godišnje, tijekom narednih 10 godina. Izgradnju je vodio inženjer Andrea Ruspini iz Bergama. Poseban ugovor s Ruspinijem sklapaju sinjski harambaše i serdari, koji su željeli da se u crkvi sagradi stotinu grobnica, a pred prezbiterijem se već nalazila kriptna za pokapanje redovnika. Crkva je bila potpuno dovršena 1714. godine, ali je, nažalost, već 1715. godine zapaljena i oštećena u osmanlijskim pokušajima osvajanja sinjskog teritorija po završetku rata. Na obnovi crkve 1718. godine ponovno je radio Andrea Ruspini. Spominje se da je crkva 1723. godine bila prekrivena novim krovom.¹⁹ U istom vremenu nastaju i određene promjene u prostoru. Primjerice, na Benonijevom crtežu, nije posebno naznačeno mjesto oltara, ali u kasnijem nacrtu Francesca Melchiorija jasno vidi da je oltar odmaknut od trijumfalnog luka. Promjene su nastupile zbog novih normi posttridentske liturgije.²⁰ S tim se idejama povezuje razvijeni tloris središnje lađe koji je povezan s četiri pobočne kapele.²¹

4.1.2. Utvrda Kamičak

Bastion Kamičak je mletačka utvrda zvjezdolikog oblika građena na brežuljku u centru grada Sinja. Na temeljima starije utvrde zidana je 1712. godine nova, zahvaljujući radu Ignacija Macanovića, Antuna Cicindele i Tome Kazotia.²² Zidana je pritesanim manjim blokovima sa zidanim uglovima. Bastion je na istoku ispunjen zemljom, a na jugozapadu je zgrada kvartira koja svoj konačni oblik dobiva u 19. stoljeću.²³ Zid je usmjeren vertikalno, širi se u dužinu, i ne obiluje dekoracijom ili vijencima.²⁴ Utvrda je povezana s današnjim Alkarskim dvorima. Drži se da je imao obrambenu funkciju i nadzornu ulogu zaštite svetišta u blizini.²⁵

¹⁹ Bilić, Darka. *Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva franjevačkog samostana u Sinju*. Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja; Zagreb: Institut za povijest umjetnosti; Sinj: Franjevački samostan Gospe Sinjske, 2017., 36- 39.

²⁰ Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća- prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018., 224- 225.

²¹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1 (1955): 212.

²² Isto, 219.

²³ Geoportal kulturnih dobara Republike Hrvatske <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-4797> pristupljeno 4.2.2023.

²⁴ Žmegač, Andrej. *Bastioni jadranske Hrvatske*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti: Školska knjiga, 2009., 177.

²⁵ Isto, 129.



Slika 3. Utvrda Kamičak

Sukobi Mlečana i Osmanlija koji su se odvijali u Dalmaciji, na Jadranskom, Sredozemnom i Egejskom moru, trajali su gotovo tri stoljeća.²⁶ Mletačka vlast zato vojnim inženjerima daje stalan smještaj na istočnoj obali Jadrana kako bi oni preuzeli gradnju utvrda, kula i gradskih zidina koje su trebale osigurati obranu velikog prostora i označavati novoosvojene teritorije. Razlog tomu je odvijanje tursko-mletačkih ratova u kojima su, osim vojnika, veliku ulogu imali i graditelji o kojima je ovisila izgradnja bedema.²⁷ Graditelji i vojni inženjeri radili su na obnovama srednjovjekovnih fortifikacija duž jadranske obale. Počevši od sredine 17. stoljeća za vrijeme Kandijskog (1645.-1669.), kasnije i Morejskog rata (1683.-1699.) izmijenio se veliki broj vojnih inženjera u Dalmaciji. Poznato je da su oni aktivno sudjelovali u bitkama i usto najčešće obnavljali zidove osvojenih utvrda ili projektirali potpuno nove utvrde.²⁸

²⁶ Farkaš, Tomislav. „Oružani sukobi Mletačke Republike i Osmanskog Carstva kroz 16. i 17. stoljeće“.

Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti Vol. 7, No. 7 (2015): 61.

²⁷ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 198- 199.

²⁸ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug 2013., 21- 23.



Slika 4. Detalji utvrde Kamičak



Slika 5. Vidljivi ostaci novijeg i ranijeg vremena gradnje i obnove utvrde Kamičak

Obitelj Macanović jedna je od najpoznatijih domaćih dalmatinskih graditelja, koja se upustila u rad na podizanju obrambenih fortifikacija.²⁹ Utvrde su gradili u Sinju, Kninu, Imotskom, Drnišu i Zadru.³⁰ Novoizgrađeni dijelovi kninske tvrđave nastali su od 1711.

²⁹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 198- 199.

³⁰ Isto, 198- 267.

godine, a potpisuju ih tri naraštaja graditeljske obitelji Macanović.³¹ Ignacije Macanović tada po prvi put dobiva priliku pokazati svoje iznimne vještine. Prepoznao je to i venecijanski inženjer Giovanni Battista Camozzini, koji je Ignaciju izdao potvrdu s pohvalama za izniman rad.³² Ignacije je također radio u Sinju, nastavljajući tradiciju svojih prethodnika.³³ U Zadru u prvim godinama Kandijskog rata grade se ravelin, dvije redute i predbedem na lučkoj strani. Dijelovi dovršeni 1726. godine dio su ruku obitelji Macanović.³⁴

4.2. Rad Macanovićevih u Drnišu

Katastarska mapa Drniša iz 1725. godine ukazuje da su četiri izdužene građevine, točnije mletački kvartiri omeđivali središnju gradski prostor. Danas je ta površina pravokutnog tlocrta znan kao Drniška Poljana, odnosno glavni gradski trg grada.³⁵ U strateški važne fortifikacijske građevine razdoblja 18. stoljeća ubraja se i mletačka vojarna u Drnišu, a njezin graditelj je Ignacije Macanović, iz čije zamolbe datirane 1764. godine, imamo informacije o njegovom udjelu u gradnji. Sve doznajemo iz dokumenta datiranog 1764. godine.³⁶ Mletački inženjer Giuseppe D'Andre istaknuo je tom prilikom važnost gradnje vojarne još 1708. godine.³⁷ Vojarna je prenamijenjena u zgradu mletačke uprave, ili kako je još zovu stara općina.³⁸ Uz zgradu su se gradili „palazzini“, točnije stanovi za časnike i „kvartir“, odnosno vojnički logor.³⁹ Kroz vrijeme su se događale prostorne preinake, a u 19. stoljeću je prostor ispred spomenute zgrade općine i tržnice predstavljao gradsko središte.⁴⁰

³¹ Žmegač, Andrej. *Bastioni jadranske Hrvatske*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti: Školska knjiga, 2009., 170.

³² Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike : inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., 155.

³³ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 213.

³⁴ Žmegač, Andrej. *Bastioni jadranske Hrvatske*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti: Školska knjiga, 2009., 190.

³⁵ Prpa, Frane. *Urbanistički razvoj grada Drniša*. Diplomski rad. Split: Filozofski fakultet u Splitu, 2022., 5.

³⁶ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 253.

³⁷ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike : inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., str.160.

³⁸ Tomić, Antonia. „Drniš na prijelazu stoljeća i otkriće talenta mladog Ivana Meštrovića“. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, Vol. 12, No. 3-4 (2018): 216-218.

³⁹ Tomić, Antonia. „Sakralna arhitektura drniškoga i skradinskoga područja u XVIII. stoljeću“. *Gradski muzej*, (2017): 36.

⁴⁰ Babić, Kristina i Prpa, Frane. „Sakralna slojevitost položaja Pravoslavne Crkve Uspenja Presvete Bogorodice u Drnišu“. *Croatica Christiana periodica* Vol. 47, No. 91 (2023): 120.

4.3. Rad Macanovićevih na otoku Braču

4.3.1. Crkva Gospe Karmelske u Nerežišćima

Zahvaljujući blizini i povezanosti otoka i kopna, graditelje iz roda Macanovića pronalazimo i na otocima. Ignacije II. Macanović odlazi na otok Brač, u mjesto Nerežišće, gdje radi svoje prvo važnije graditeljsko djelo. Prije samog Macanovićeve dolaska, stanovnici Nerežišća 1726. godine odlučili su proširiti svoju staru jednobrodnu crkvu iz 16. stoljeća. Srušili su staru i krenuli u izgradnju nove s novcem prikupljenim od strane bratovštine i crkvenih milodara. Od stare crkve ostao je samo središnji dio s nadgrobnim spomenicima i središnje pročelje s rozetom. Do 1746. godine izmijenio se niz majstora i graditelja koji su radili na njoj, kao što su Josip Corvino, obitelj Licini i mnogi drugi.⁴¹



Slika 6. Crkva Gospe Karmelske u Nerežišćima

Izgradnju crkve nadgledao je Josip Corvino uz obitelj Licini. Izgrađene su nadsvođene sjeverna i južna lađa, te svod u glavnom brodu, no onda ponestaje novčanih sredstava i radovi se obustavljaju. Kod graditelja Corvina vidljiva je, međutim, teritorijalna pripadnost jer je, primjerice, arhitektonske elemente oblikovao nešto drugačije od dalmatinskih graditelja. Stupce je podigao na visoke postamente koji su vidljivi na venecijanskoj obali, ali ne i na istočnom dijelu Jadrana. Bačvasti svod je, također, ponešto drugačije oblikovan u usporedbi s dalmatinskim podnebljem. Takvi detalji u gradnji znalcima odaju da se radi o venecijanskom majstoru, a ne domaćem graditelju.⁴²

⁴¹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1 (1955): 228- 233.

⁴² Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća- prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018., 176, 177.



Slika 7. Pogled na zvonik nerežiške crkve

Ignacije II. Macanović 1746. godine preuzima posao kako bi dovršio pročelje i izgradio zvonik i apsidu. Izgradio je apsidu, a križni svod je vijencem odijelio od zidova.⁴³ „Pod petama svoda vijenac je znatno proširio, jače istaknuo i složenije profilirao.“⁴⁴ Naredne dvije godine, u prisustvu Ignacija II. Macanovića, gradio se zvonik.⁴⁵ Izgrađen je pod utjecajem dalmatinskog podneblja, točnije romaničkih zvonika longobardskog tipa. Zvonici longobardskog tipa su zatvorenog obrisa u obliku piramide na kojem je vidljiva stroga podjela na katove. Macanovići, pa i drugi graditelji dalmatinskog podneblja, kako ih opisuje Cvito Fisković, koristili su romaničko-gotičke elemente. Tako se na nižim katovima zvonika pronalaze dugi gotički prozori prelomljenog luka (tzv. magarećih leđa). Na drugom se, pak katu nalazi rozeta s gotičkim motivom koja je preuzeta s drugih ranogotičkih nerežiških crkava, primjerice sv. Margarite, sv. Nikole i sv. Roka. U prizemlju zvonika nalaze se četiri glave koje ne odišu stilskim inačicama baroka, već stilski podsjećaju na razdoblje romaničko-gotičkog kiparstva. Cvito Fisković smatra kako su te glave mogle stajati na drugom mjestu u ranijoj crkvi, a kasnije su umetnute u zvonik.⁴⁶ Među skupinom majstora poput Štambuka, Orlandinija, Škarpe, Karašića i drugih koji su surađivali na gradnji zvonika i crkve, prema Cviti Fiskoviću, jedini je Ignacije II. Macanović imao titulu protomajstora i njega su isplaćivali za rad.⁴⁷

⁴³ Isto, 177.

⁴⁴ Isto, 177.

⁴⁵ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1 (1955): 233.

⁴⁶ Isto, 237- 238.

⁴⁷ Isto, 233- 234.

Pred vanjskim širokim pročeljem crkve uzdiže se stepenište. Na baroknom pročelju nalaze se tri ulaza, sa središnjim kao glavnim i najvećim. Vratni okviri ukrašeni su dekorativnim zidnim elementima, kao primjerice volutama i cvijećem u donjem dijelu. Iznad otvora za vrata nalazi se po jedna rozeta, s iznimkom da su nad središnjim otvorom velika i mala rozeta. Gornji dio pročelja tvori veliki polukružni zabat kojem su na krajevima nadodani dekorativni elementi, poput likova svetaca, vaza i akroterija u obliku križa.⁴⁸



Slika 8. Pročelje i zvonik župne crkve u Nerežišću

Osim što je nadgledao i sudjelovao u gradnji vanjskog dijela crkve, radio je nacrt i za opremanje njezine unutrašnjosti. Izradio je nacrt 1752. godine kako bi od Mletaka naručio odgovarajući oltar. Napravio je i nacrt za propovjedaonicu, koju je izradio drvodjelac Bartul Guerieri. Unutrašnjost, točnije svetište, prodire u dubinu prostora s velikim trijumfalnim lukom, kao i u slučaju crkve u Kaštel Štafilicu. Prostor je poprilično osvijetljen, jer je zidni plašt središnjeg dijela raščlanjen s prozorima, a dodatnu svjetlinu daju i dva prozora u obliku lunete u samom svetištu. Osim dobrog osvijetljenja, barokni dojam osnažuju oltari i pjevnice.⁴⁹

⁴⁸ Isto, 233- 236.

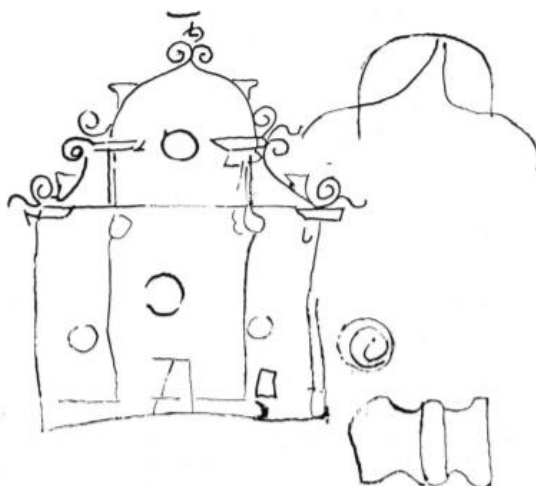
⁴⁹ Isto, 234- 236.



Slika 9. Apsida u župnoj crkvi Gospe Karmelske u Nerežišćima na Braču

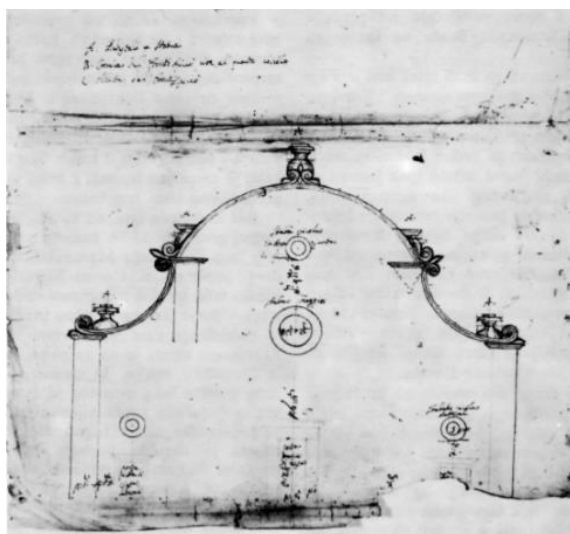
Dodatnu posebnost u izvedbi crkve u Nerežišćima pruža i to što su Macanovići koristili klasičnu arhitektonsku literaturu, te se njihovi nacrti i potpisi nalaze u njima. Cvito Fisković u svom članku „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču“ iz 1993. godine opisuje kako je Arsen Duplančić u knjižnici Arheološkog muzeja u Splitu pronašao Vitruvijevu knjigu i u njoj nacрте i spise. Posebno je zanimljivo to što su pronađeni nacrti pročelja koji podsjećaju na izgled župne crkve u Nerežišćima. Muzeju je knjigu darovala obitelj Riboldi, a na njezinim prvim stranicama stoji potpis članova obitelji Macanović. Ističe se posebno prezime Macanović Raguseo, kojim se potvrđuje da je knjiga bila u vlasništvu, prvo oca Ivana, a zatim i sina Ignacija. Radi se, inače, o malom crtežu, točnije skici za pročelje crkve Ivana ili Ignacija Macanovića.⁵⁰

⁵⁰ Fisković, Cvito. „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču“. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti* Vol. 35, No. 1 (1993): 181- 182.



Slika 10. Ivan ili Ignacije Macanović: Skica za pročelje crkve

Jedan crtež crkve sačuvan je u umjetničkoj zbirci Miljenka Strmića iz Splita, koju je Arheološkom muzeju u Splitu, darovala Ema Matiassi. Taj je crtež pronađen na starom zgužvanom listu papira, tehnikom olovke i pera, na kojem se ipak ponešto konkretnije ocrtava pri čemu se vidi upotreba ravnala. Jasno se iz crteža može iščitati da se radi o baroknom pročelju. Cvito Fisković smatra da se radi o odbačenoj skici, jer je riječ o listu papira otrgnutom iz crtanke Ivana ili Ignacija Macanovića. Zaključuje to zbog sličnosti s ranije spomenutom malenom skicom iz Vitruvijeveg traktata. Iščitavajući iz skice pročelja, posrijedi je trobrodno pročelje čiji je brod najistaknutiji, a bočni brodovi su ponešto niži, pa to prati i trodijelni zabat koji oponaša sedlo svojim krivuljama. Pročelje krase tri, a nad središnjim ulazom veći i manji prozori. Skica predviđa da će cijela dužina crkve biti veća negoli njezina visina.⁵¹



Slika 11. Ivan ili Ignacije Macanović: Nacrt pročelja župne crkve u Nerežišćima, nekada zbirka Strmić

⁵¹ Isto, 182- 183.

Upravo zavrnuti završetci tipični su za barokno razdoblje, kojem se pripisuju skice i graditelji, koji skreću pozornost na ovakve objekte. Završetke krasi i dodatni stalci za kipove koji, u skicama nisu prikazani u crtežu. Na najvišem mjestu završetka crkve uzdiže se i obrnuta vaza kao istaknuto mjesto za abakus. Uz sam nacrt, na crtežu su stajali i dodatni opisi i objašnjenja pojedinih dijelova, što nam je kasnije omogućilo prijevod i naziv određenih zdanja. Po detaljnim spisima iz 1746. godine doznajemo da je u radove župne crkve u Nerežišćima bio uključen Ivan Macanović. U vremenskim razmacima od 1745. do 1747. godine otac Ivan i sin Ignacije se pojavljuju na bračkim prostorima, kada i dolazi do podizanja crkve. Cvito Fisković smatra kako su ovakvi i drugi nacrti nastajali kao nekakav račun zbog pokretanja akcije prikupljanja određene svote novca. Prvo su svećenici dobili opis i skicu crkve, a zatim su to obznanjivali puku koji bi putem bratovština prikupljao novac.⁵²



Slika 12. Detalji pročelja nerežiške crkve

Kod baroknih crkava ističe se, obično, njezina glomaznost, a dekoracije i ukrasi se ostvaruju samo na završecima. Cvito Fisković opisuje kako pročelje nema baroknog uzleta, izmjene svjetla i sjene, već, dapače, pronalazi motive ranijih vremena, primjerice, kasnosrednjovjekovnih i gotičkih. Primjer crkve u Nerežišćima poslužio je kao inspiracija i crkvama u bračkim naseljima tijekom 18. pa i 19. stoljeća. Inačice nerežiške crkve ponavljaju se i u motivima u Milni, Bolu i Dolu i Škripu, te u obližnjoj Komiži na Visu.⁵³

⁵² Isto, 183- 185.

⁵³ Isto, 186.

4.3.2. Zvonik crkve sv. Fabijana i Sebastijana u Donjem Humcu

U 18. stoljeću ostvaruju se i preinake na crkvama u Donjem Humcu. Podiže se tako zvonik 1727. godine kojeg su nadgledali majstori Ivan i Kuzma iz Škarpa. Od 1744. godine protomajstor zvonika je Ignacije Macanović, koji je uz pomoć suradnika, među kojima su poznati Vicko Orlandini i Jerolim Juričević izrađivali dijelove zvonika.⁵⁴ Zidali su se svodovi zvonika i ograđivali stupićima ložu za zvona, a u popisu ide sljedeće: „1752. isplata za stupiće ograde lože za zvona, 1755. zidanje svodova zvonika i ograđivanje lože za zvona, 1766. bojenje kupole, 1777/78. popravci.“⁵⁵ Kada je 1777. i 1787. godine zvoniku bila potrebna obnova, Ignaciju je predan taj zadatak.⁵⁶



Slika 13. Pročelje crkve i zvonika sv. Fabijana i Sebastijana u Donjem Humcu



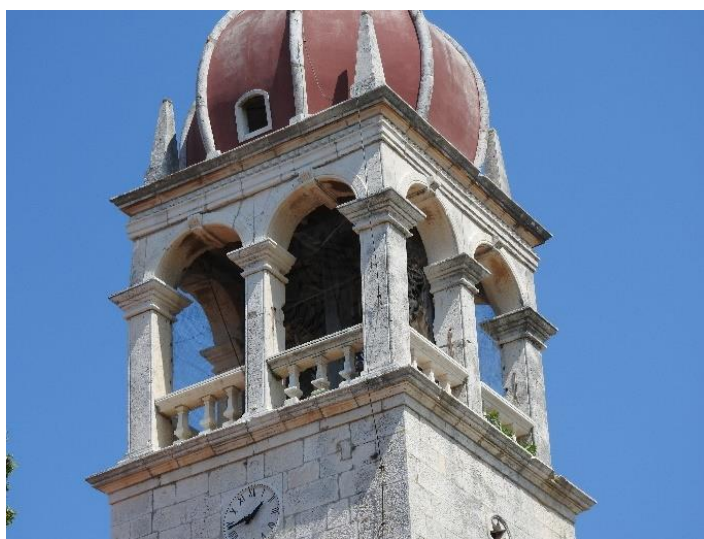
Slika 14. Bočni prikaz zvonika i crkve u Donjem Humcu

⁵⁴ Isto, 186.

⁵⁵ Ljubić, Marina. „Macanović, Ignacije, graditelj i klesar“. *Hrvatski biografski leksikon* (2021) <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12089> pristupljeno 30. 1. 2022.

⁵⁶ Fisković, Cvito. „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču“. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti* Vol. 35, No. 1 (1993): 242.

Zvonik crkve u Donjem Humcu, vidljivo je, posjeduje barokne elemente, a one se pronalaze u njegovoj širini, kosom prizemlju, ložama koje imaju široke bifore, ogradnim stupićima i kupolom, koja se raščlanjuje u obliku lukovice uz koju su četiri piramide. Završni zidni vijenac ima niz polukugli koje odišu barokom. Cvito Fisković, u svojim opisima, radi usporedbu zvonika u Nerežišćima i zvonika u Donjem Humcu. Oba su djelo istog majstora, ali razlika je značajna. Dalmatinski graditelji su, gradeći zvonike koristili barokne elemente i povezivali s ranijim stilskim predlošcima. Upravo to dokazuje i gotički prozor, koji se pored baroknih, pojavljuje u Humcu baš kao i u Nerežišćima.⁵⁷



Slika 15. Detalj zvonika crkve u Donjem Humcu

4.3.3. Župna crkva sv. Marije u Milni

Župnu crkvu sv. Marije u Milni, poznato je, gradili su domaći i venecijanski graditelji, Aviani i Macanovići. Da je graditelj crkve bio Ignacije Macanović, potvrđuju i sve sličnosti s elementima koji se pronalaze na crkvama u Kaštel Štafiliću, ali i na Velom Drveniku. Radi se upravo o visokim polukružnim prozorima, te portalima crkava. Vijenac pročelja se volutno uvija, a ukrašen je dekorom lišća. Na samom vrhu zabat je odvojen vijencem od donjeg dijela pročelja. Upravo ovakva pročelja karakteristična su za crkve u Apuliji, u zavičaju obitelji Alviani. Pročelje crkve u Milni, također, uvelike podsjeća na ono nerežiške crkve, a elementi poput rozete, trojih vrata i visokog stepeništa simbolični su „zaštitni“ znak Macanovićeve izvedbe. Paralelu vuče i s crkvom iz Kaštel Štafilića, a elementi polukružnog prozora i voluta potvrđuju tu povezanost. Anđeo bakljonoša na trijumfalnom luku kao motiv je preuzet iz

⁵⁷ Isto, 242.

trogirske crkve, pa se tako i gradnja ove crkve može pripisati graditeljskoj ostavštini obitelji Macanović.⁵⁸



Slika 16. Župna crkva sv. Marije u Milni



Slika 17. Detalji pročelja župne crkve u Milni

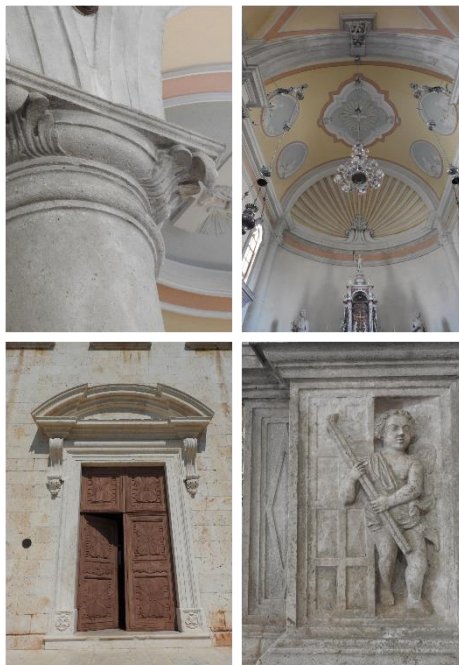
Pretpostavlja se da je Macanović radio na novoj župnoj crkvi u Milni, u to vrijeme je boravio na Braču i radio na crkvi u Pučišćima. Brodovi crkve u Milni odvojeni su stupovima, a kapiteli su obogaćeni lisnatim ornamentima. Apsida crkve ponešto je uža od broda, te je izdužena pravokutna tlocrta s polukružnim završetkom. Crkva ima bačvasti svod, a otvor trijumfalnog luka flankiraju visoki polustupovi s reljefima genija bakljonoša kao onih iz kapele

⁵⁸ Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća- prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018., 184- 185, 188, 242- 243.

blaženog Ivana Trogirskog. Unutrašnjost crkve je ukrašena štuko dekoracijom pa se tako u tradicionalnu gradnju crkve upliće novo arhitektonska dekoracija. Prozori u bočnim brodovima postavljeni su visoko uz sami svod, a posebno se ističe dekorativna školjka u apsidi svetišta.⁵⁹



Slika 18. Unutrašnjost crkve sv. Marije u Milni



Slika 19. Detalji crkve sv. Marije u Milni

⁵⁹ Isto, 186- 188.

4.3.4. Župna crkva sv. Jeronima u Pučišćima

Ignacije II. Macanović 1779. godine radi na župnoj crkvi u Pučišćima, gdje obnavlja apsidu kapele i krov župne crkve. Krajem 18. stoljeća Ignacije je, naime, pregledao crkvu i ustvrdio da joj prijete rušenje. Nakon gradnje zvonika, krenula je izgradnja njene apside. Hvarski biskup Ivan Domenik Stratiko, u svojim spisima, napomenuo je da se apside treba obnoviti tako da odmah bude u skladu s budućim proširenjima. Isto tako, zamijetio je da se crkva pregrađuje i obnavlja prema arhitektonskim zakonima i pravilima, ali i stilskom usklađenošću. Kada je stigao u Pučišća, za crkvu se već klesalo kamenje, propovjedaonica, glavni oltar, sakristija i ostali dekorativni elementi. Nakon Ignacijeve smrti nastavio se rad na crkvi.⁶⁰



Slika 20. Crkva sv. Jeronima u Pučišćima



Slika 21. Pogled na apsidu crkve

⁶⁰ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1 (1955): 262- 264.



Slika 22. Detalji župne crkve sv. Jeronima u Pučišćima

4.3.5. Kasnobarokni ljetnikovci u Sutivanu

Sutivan je u prošlosti bio ladanjsko mjesto za odmor viših slojeva društva, takozvane „splitske gospode“. Kuća Bergeljić i kuća Marjanović izdvajaju se među takvim zdanjima. Ubrajaju se u reprezentativnu arhitekturu „tripartitnih tipova tlocrta“⁶¹. Postoji pretpostavka da su njihovi graditelji bili Macanovići.⁶²

Veća kuća s četverostrešnim krovom pripadala je obitelji Bergeljić, a podiže se u drugoj četvrtini 18. stoljeća. Izgrađena je unutar pravokutnog vrta koji se s istočne strane dodiruje s crkvenim dvorištem, a na sjeveru je zasigurno bila omeđena morskom obalom. Glavno pročelje bilo je okrenuto moru, a ono je svojim stilskim elementima poprilično slično pročelju palače Garagnin Fanfogna u Trogiru. Radi se o bifori podignutoj na mansardi koju zaključuju trokutasti zabat, a krasi je volute s bočnih strana. Pročelje kuće je zrcalno podijeljeno, pa se tako na središnjoj osi nalazi glavni ulaz, pred kojim se simetrično prostire stepenište, koje vodi na visoko prizemlje. Simetričnost pročelja dodatno je naglašena balkonom s konzolama u obliku slova S iznad glavnog ulaza. Pročelja kuće su izvedena u redovima krupnijih kamenih

⁶¹ Čikara, Duško. „Kasnobarokni ljetnikovci splitskog novog plemstva u Sutivanu“. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti* Vol. 63, No. 1 (2020): 70.

⁶² Isto, 70- 71.

klesanaca i sa svih strana rastvorena su četvrtastim prozorskim otvorima koji su naznačeni dekorativnim kamenim okvirima.⁶³



Slika 23. Kuća Bergeljić u Sutivanu

Na sjevernoj i južnoj strani ponavlja se isti obrazac rastvaranja pročelja, a uz pet otvora na visokom prizemlju i katu, stepenice i balkon, a na bočnim stranama nalazimo po dva prozora, također na visokom prizemlju i katu. Vanjska podjela prostora zrcali se u njezinom interijeru, pa se unutar nalaze poveći saloni i par manjih prostorija s bočnih strana. Kuća Bergeljić ima dva stambena kata i potkrovlje. Interijer i dalje čuva originalne dijelove otvora, kao, primjerice, par dvokrilnih vratnica s okvirima u obliku romba. Kuhinja se nalazila u prizemlju, a pronađeni otvor u zidu dao je rješenje gdje je blagovaonica nekada mogla biti. Unutarnje stepenište se moglo nalaziti uz bočnu stranu salona, što je zaključeno po primjerima ladanjskih kuća, također nastalih na Braču.⁶⁴



Slika 24. Pogled s bočne strane kuće Bergeljić

⁶³ Isto, 71- 73.

⁶⁴ Isto, 71- 73.



Slika 25. Bifora na kući Bergeljić

Druga spomenuta kuća, ona obitelji Marjanović, manja je i nema četverostrešni krov. Kuća je omeđena drugim zgradama, ljetnikovcima i kulom, stoga se zasigurno sa svoje prednje strane prostirala do obale mora. Podjela pročelja jasno odašilje informaciju da se radi o tripartitnoj podjeli. Korišteni su obrađeni kameni klesanci, a naznaku novog kata odaju istaknuti uži kameni blokovi. Na katu se ponovno ponavljaju, baš kao i na primjeru kuće Bergeljić, pet prozorskih otvora. Središnja os zrcalne podjele naglašena je glavnim ulazom u kuću u prizemlju, iznad kojeg se podiže balkon na katu. Balkon podupiru dva stupa uz glavni ulaz, dok su bočne strane konzola prigodno dekorativno ukrašene, a na njima se nalaze vitice, mesnati listovi i rombovi. Sve ponovno završava istaknutim otvorom za balkon. Cijelom dužinom kuće, ispod prozora na prvom katu, prostire se traka finih klesanaca koji su tanji i izbočeniji od ostatka. Jednako jednostavne trake ponavljaju se i na trokutastom prostoru kojim se otvara gornja balkonata.⁶⁵



Slika 26. Kula i kuća Marjanović u Sutivanu

⁶⁵ Isto, 75- 76.

Na glavnom pročelju nalazi se i bočni ulaz koji vodi u stražnje dvorište. Bočna pročelja nisu klesana tako lijepo kao glavno pročelje. Uglavnom se radi o manjim i većim kamenima nepravilnog oblika. Južno pročelje nema otvora, dok je nasuprotno otvoreno samo s jednim prozorom koji odmiče od simetrale. Veći dio stražnjeg dijela kuće pokrio je gospodarski dio koji je naknadno 1878. godine dozidan i na taj je način stražnji dio salona ostao bez prozora. Smatra se kako se na kat dolazilo vanjskim stubama koje su bile prislonjene uz zid.⁶⁶



Slika 27. Detalji kuće Marjanović

Elementi baroka ogledaju se na pročeljima obaju objekata. Kuća Bergeljić u svojoj središnjoj osi okuplja otvore, balkone i središnju istaku s trokutastim završetkom i dekorativnim volutama. Pročelje kuće Marjanović rastvoreno je pak u jednoličnom, renesansnom stilu, a barok se pronalazi u naglašenoj središnjoj osi i povezivanju otvora razdjelnom trakom. Unutarnja prostorna organizacija, koja je vidljiva izvana kao i uporaba zrcalnosti, značajni su elementi koji krasi niz graditeljskih zdanja nastalih na području Mletačke Istre, Dalmacije, Albanije i Dubrovačke Republike. Gospodarski kompleksi koji su se inače gradili uz palače i kuće, u ovim su slučajevima odmaknuti od kuća, što je još jedan dokaz da se radi o naručitelju aristokratskog podrijetla, ali i o ladanjskim kućama koje su služile samo za odmor.⁶⁷

Mjerenja i nacrti ovakvih i sličnih primjera mogli su se naći samo u traktatima, zato se gradnja obaju kuća usko vezuje uz graditelje iz obitelji Macanović. Poznato je da su oni

⁶⁶ Isto, 76- 77.

⁶⁷ Isto, 79.

generacijama prenosili Vitruvijev traktat do kojega je u onom vremenu bilo teško doći i imali su ga samo značajni graditelji. Određeni elementi odaju da bi moglo biti riječi o graditeljima iz obitelji Macanović, a jedan od njih je i poligonalna greda ugrađena iznad okvira glavnog ulaza na pročelju kuće Bergeljić. Takve poligonalne grede, ravno otkinute, mogu se naći i na primjercima trogirskih kuća koje su dobile barokne preinake. Stoga Duško Čikara vezuje rad uz Ivana Macanovića i datira ga u vrijeme njegova djelovanja na Braču.⁶⁸

Kuća Gligo u Bobovišćima, također, nastaje u razdoblju kada u Nerežišćima pronalazimo protomajstora Ivana i njegova sina, Ignacija II. Macanovića koji djeluju na izgradnji župne crkve. Sukladno tome, autor Duško Čikara zaključuje da se upravo gradnja bračkih ladanjskih kuća mogla dati u ruke protomajstora Macanovića, kao najznačajnijih graditelja u tom trenutku - na tim prostorima. Mnogo spisa iz trogirске knjige krštenih i rodbinskih poveznica također govore u prilog tome da je Ivan Macanović graditelj kuće Bergeljić. Ivanov venecijanski učitelj, Francesco Melchiori, mogao ga je podučiti o primjerima gradnje kao što su tripartitna tlocrtna tipologija. Upravo motiv ušica na konzoli balkonate na kući Marjanović mogu se referirati kao spoliye, koje su bile karakteristične za rad Macanovića u Ignacijevoj maniri, ili su mogle biti preuzete s renesansne kule Božićević-Nadali u Sutivanu. Ovakvi su ljetnikovci, kako to navodi Duško Čikara, građeni po uzoru na one Mletačke koje su pomorci mogli vidjeti na svojim putovanjima.⁶⁹



Slika 28. Kuća Gligo u Bobovišćima na Braču

Reprezentativne kuće 18. stoljeća u vlasništvu bračkih brodovlasnika i posjednika, gradile su se u isto vrijeme kao i niz župnih crkava na zapadnom dijelu otoka. Upravo zato,

⁶⁸ Isto, 83- 84.

⁶⁹ Isto, 84- 85.

Duško Čikara vidi jaku poveznicu s mogućim autorstvom Macanovića na primjeru bračkih kuća. Ovakvi primjerci kuća, od ostalih se ističu svojom veličinom, kvalitetom i dekorativnim elementima na pročelju.⁷⁰ Na temelju usporedbi, zaključuje Čikara da je upravo Ignacije II. Macanović oblikovao glavni portal na sklopu kuće Marinčević-Gligo u Bobovišću, jer je poveznica između kuće i portala nerežiške crkve u umetnutoj poligonalnoj gredi. Druga poveznica vidi se na kući Fertilio i župnoj crkvi u Nerežišću. Naime, obje kuće su građene jednako izduženim kamenim blokovima. Poligonalne grede, dekoracije ulaza, izvedbe balkona, sve su to elementi koji se nalaze i na Braču i u Trogiru na građevinama koje su radili Macanovići.⁷¹

4.4. Izgradnja kapele sv. Vincence u sklopu župne crkve Svih svetih u Blatu na Korčuli

Arhitektonski pothvat gradnje kapele svete Vincence u župnoj crkvi Svih svetih u Blatu na Korčuli dogodio se na početku 19. stoljeća. Uočeno je mnogo građevnih i stilskih poveznica između kapele svete Vincence u Blatu i kapele sv. Ivana Trogirskog u trogirskoj katedrali.⁷² Macanović se vodio rješenjem Nikole Firentinca, pa je kapelu postavio bočno od njezinog glavnog ulaza i u dekoraciji kapele pratio je njegova rješenja. Prozori su postavljeni visoko te su obrubljeni vijencem s donje, a s gornje strane gređem iznad kojega započinje svod.⁷³ Kako piše Vinicije Lupis: „Prozori su znatno širi, pravokutni, i nisu polukružno završeni. Uglovi okvira naglašeni su uškama, a gređe iznad i vijenac ispod njihovih otvora istaknuti su obratima, pa su tako oblikovane prozorske kluščice i gotovo divovske nadstrešnice.“⁷⁴

⁷⁰ Čikara, Duško. „Kasnobarokne reprezentativne bračke kuće tripartitnog tlocrta” U: *Razmjena umjetničkih iskustava u jadranskoj bazenu (zbornik Dana Cvita Fiskovića VI.)*, ur. Gudelj, Jasenka i Marković, Ivan. Zagreb: FF press, 2016., 89.

⁷¹ Isto, 97.

⁷² Lupis, Vinicije B. „O sakralnoj baštini Blata XIX. i XX. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 41, No. 1 (2008): 450.

⁷³ Isto, 299.

⁷⁴ Isto, 299- 300.



Slika 29. Kapela svete Vincence

Kapela svete Vincence presvođena je bačvastim svodom, a pogled na unutrašnjost kapele pruža veliki otvor (ulaz) „uokviren dvama profiliranim pilastrima, izdignutima na visokim profiliranim bazama postavljenim na stepenicama povišenog pločnika.“⁷⁵ Pilastri drže imposte nad kojima se uzdiže veliki luk s istaknutim zaglavnim kamenom. Sve skupa odiše jednostavnošću, bez detaljiziranja. Otkriće notarskog ugovora iz 1800. godine razriješio je pitanje autorstva, i otkrio da je riječ o Ignaciju Macanoviću. Po tom se ugovoru braća G(J)eričići spominju kao izvođači kamenih elemenata kao što su kapiteli, pilastri, nadvratnici i to sve po nacrtu protomajstora Ignacija Macanovića iz Trogira, dok je kamen dolazio s otoka Vrnika pokraj Korčule. Braća Božo i Andrija G(J)eričić izradili su svu kamenu plastiku za kapelu svete Vincence.⁷⁶

No, uza sve sličnosti, Macanović se svojim oblikovanjem pokazao kao izvrstan poznavatelj suvremenih stilskih oblika oko 1800. godine. Opremanje kapele svete Vincence potrajalo je do 1816. godine, dovršeno je nakon Macanovićeve smrti i nakon pada venecijanske vlasti. U izgradnji kapele izmijenili su se brojni graditelji, a među njima i Pavao Bruttapelle. Godine 1799. dobio je novčanu isplatu za izgradnju oltara, ali i za izradu nacrtu za kojeg se ne zna prati li Macanovićeve ideje ili ih mijenja. Zanimljivo je spomenuti kako je u kapeli blaženog Ivana Trogirskog, podno njegove rake, 1802. godine pokopan korčulanski biskup Josip Kosirić Teodošević. Dvije godine ranije, u notarskom ugovoru, nastojao je da upravo uzor kapeli svete Vincence bude kapela blaženog Ivana Trogirskog.⁷⁷

⁷⁵ Isto, 450.

⁷⁶ Isto, 449- 450.

⁷⁷ Isto, 450- 452.



Slika 30. Kapela blaženog Ivana Trogirskog u trogirskoj katedrali sv. Lovre

4.5. Zvonik župne crkve sv. Križa u Vodicama

Župna crkva sv. Križa u Vodicama djelo je Šibenčanina Ivana Skoke. Gradila se od 1746. i 1749. godine. Interijer i eksterijer crkve odiše barokom. Zvonik crkve gradio je Vicko Macanović,⁷⁸ a Cvito Fisković u svojim zapisima, piše: „Tako je 1752. godine počeo graditi zvonik barokne župne crkve u Vodicama kraj Šibenika, koji nije dovršio,...“.⁷⁹ Današnji zvonik ima dvije loggie na dva kata, donji kat ima bifore, a gornji kat trifore.⁸⁰



Slika 31. Zvonik župne crkve sv. Križa u Vodicama

⁷⁸ Portal za kulturni turizam <https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/vodice/> pristupljeno 18.8.2024.

⁷⁹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1(1955): 266-267.

⁸⁰ Portal za kulturni turizam <https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/vodice/> pristupljeno 18.8.2024.



Slika 32. Detalji sa zvonika i župne crkve sv. Križa u Vodicama

5. Djelatnost graditeljske obitelji Macanović u Trogiru i Kaštelima

Graditeljska djelatnost Macanovićevih najviše se očituje na prostoru Trogira i Kaštela jer se upravo zbog bliskosti mjesta brzo mogao pronijeti dobar glas o sposobnosti i umijeću obiteljske radionice.⁸¹ Obitelj je živjela u Trogiru u predjelu Pasike u ulicama Borgo, Sinjska, Splitska i Ulici Matice hrvatske.⁸² Područje istočne obale Jadrana našlo se na prekretnici povijesnih događaja koji su obilježili 16.,17. i 18. stoljeće, a u to vrijeme zaživjele su i obiteljske radionice, koje su se angažirale pri popravcima ili gradnji novih objekata za vrijeme i nakon Kandijskog (1645.-1669.), te kasnije i Morejskog rata (1683.-1699.) kada se u Mletačkoj Dalmaciji pojavljuje veliki broj vojnih inženjera.⁸³ Macanovići su također poznati i

⁸¹ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., 21- 23.

⁸² Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog proučavanju trogirске barokne arhitekture: primjena interdisciplinarnih metoda istraživanja“ U: Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti (Zagreb, 15.-17. XI. 2001.) Zagreb (2004): 86.

⁸³ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., 21- 23.

po barokizacijama postojećih crkava, a uz to spominjemo crkve Gospe od Karmela⁸⁴ i crkvu sv. Petra u Trogiru.⁸⁵



Slika 33. Kuća obitelji Macanović u Ulici Matice hrvatske pod br. 35, Trogir

Franu Macanovića zatječemo u Trogiru kao zapovjednika na tvrđavi sv. Barbare u Trogiru 1686. godine. Lozu nastavljaju Ivan Franov Macanović i Ignacije I. Macanović.⁸⁶ U radu idućeg potomka, trogirskog protomajstora, Ivana Franova Macanovića, bilježimo prvu vidljivu ostavštinu članova obitelji i to u popravcima na objektima u Kaštel Novome⁸⁷, Kneževoj palači u Trogiru⁸⁸, crkvi sv. Mihovila u Trogiru⁸⁹ te pri gradnji crkve sv. Marije u Blizni.⁹⁰ Zanimljivi su podaci o obitelji Macanović koje pronalazimo u članku pod naslovom „Prilog proučavanju trogirске barokne arhitekture: primjena interdisciplinarnih metoda istraživanja“ autorica Lovorke Čoralić i Ivane Prijatelj Pavičić. Doznajemo da je Frano imao vanbračno dijete, pa je Ivan imao polubrata pod imenom Mihovil Lalos. Očevi su djecu

⁸⁴ Babić, Ivo. „Barokna preinaka crkve Gospe od Karmela u Trogiru“. *Ars Adriatica* No. 6 (2016): 175.

⁸⁵ Babić, Ivo. „Barokna preinaka samostanske crkve sv. Petra u Trogiru i graditelji iz roda Macanović-Raguseo“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* No. 40 (2016): 129.

⁸⁶ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 207-209, 221.

⁸⁷ Isto, 223- 224.

⁸⁸ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., 31.

⁸⁹ Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „O graditeljskoj aktivnosti u trogirskim ženskim benediktinskim samostanima u vrijeme biskupa Jeronima Fonde (1738–1754)“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 389.

⁹⁰ Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju crkve sv. Marije u Blizni“. *Croatia Christiana periodica* Vol. 25, No. 48 (2001): 131- 136.

priznavali kada im je bila potrebna radna snaga⁹¹, pa je možda i Ivanov polubrat imao neki udio posla u obiteljskoj radionici.

Ivanov sin, Ignacije II., najpoznatiji je predstavnik roda Macanović jer je graditeljsku djelatnost proširio na veći teritorij Mletačke Dalmacije. Radio je važna projektiranja na sakralnim i profanim građevinama, a uz to je i aktivno djelovao u javnom životu grada Trogira. Obitelj je i živjela u Pasikama na adresi Ulica Matice hrvatske pod br. 35.⁹² Sakralne građevine u kojima je Ignacije ostavio traga, danas su župna crkva Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću⁹³, nikada dovršeno proširenje župne crkve sv. Jurja na Velom Drveniku⁹⁴ te razni popravci u stolnoj crkvi u Trogiru, kao što su izrada kopije poprsja Boga Oca i uklanjanje originala u kapeli blaženog Ivana Trogirskog, podizanje pjevnica te izmjena prozora u sakristiji.⁹⁵ Radio je i na popravcima Kopnenih gradskih vrata⁹⁶, Trgu pred gradskim vratima⁹⁷ i novom dijelu palače Garagnin.⁹⁸ Zgrada lučkog Zdravstvenog ureda stajala je na trogirskoj rivi, ali danas je možemo vidjeti samo na fotografijama iz 20. stoljeća. Zgrada je doživjela svoju obnovu, kada dolazi do preuređenja i popločenja grada.⁹⁹ Bio je inovativan graditelj koji je osim umjetničke vještine poznao i fizikalne zakone, pa je čiovskom mostu dodao i pokretnu rampu (drveni dio mosta) koja se po potrebi otvarala kako bi propustila brodove.¹⁰⁰ Ignacije je bio pismen, pa je uz graditeljske, obavljao i geodetske poslove mjerenja, a uz to je i procjenjivao zatečena stanja građevina.¹⁰¹

Vicko Macanović se posebno istaknuo u klesarskim poslovima, a u svoje vrijeme najviše je surađivao s rođakom, Ignacijem II. Macanovićem. Zabilježeno je da je radio na crkvenim

⁹¹ Čoralčić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog proučavanju trogirске barokne arhitekture: primjena interdisciplinarnih metoda istraživanja“ U: Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti (Zagreb, 15.-17. XI. 2001.) Zagreb (2004): 86.

⁹² Čoralčić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Arhivska istraživanja kao prilog poznavanju kuća obitelji Macanović u Trogiru“. *Radovi instituta za povijest umjetnosti* No. 25 (2001): 176.

⁹³ Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013., 21- 23.

⁹⁴ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 243- 244.

⁹⁵ Babić, Ivo. *Trogir: grad i spomenici*. Split: Biblioteka Knjiga Mediterana, 2016, 442.

⁹⁶ Celio Cega, Fani. „Manji graditeljski zahvati i preinake na kućama obitelji Garagnin u Trogiru tijekom XVIII. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 342.

⁹⁷ Babić, Ivo. „Jedna prostorna intervencija Ignacija Macanovića u Trogiru“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 321-324.

⁹⁸ Babić, Ivo. „Jedna prostorna intervencija Ignacija Macanovića u Trogiru“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 321.

⁹⁹ Celio Cega, Fani. „Manji graditeljski zahvati i preinake na kućama obitelji Garagnin u Trogiru tijekom XVIII. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 352- 353.

¹⁰⁰ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 254-255.

¹⁰¹ Isto, 260-261.

¹⁰¹ Isto, 264.

elementima, kao što su dijelovi gredice, zidni vijenci, zidni ormari i kamena rozeta za župnu crkvu u Kaštel Štafiliću.¹⁰² Vicko je većinom radio na manjim poslovima koji su se odvijali u Trogiru i Kaštelima, ali i na potezu od Sv. Filipa i Jakova do Splita¹⁰³, posebice na palačama Pellegrini i Buffalis. Njegov rad zabilježen je na nekoliko zvonika: župne crkve u Vodicama, crkve Muster u Komiži, župne crkve u Svetom Filipu i Jakovu kraj Zadra i splitske crkve Gospe od Pojišana.¹⁰⁴ Posljednji član obitelji kojeg spominjemo opisujući Macanoviće je Franjo Macanović, sin Ignacija II. Njegovo ime vezuje se uz radove popločenja šibenskih ulica.¹⁰⁵

5.1. Barokna preinaka crkve Gospe od Stomorije u Kaštel Novom

Crkva Gospe od Stomorije ili sv. Marije od Špiljana smještena je na južnoj padini Kozjaka kroz koju su prolazili važni putevi, oni prema moru ili prema unutrašnjosti Dalmacije. Jednobrodna crkva kvadratnog tlocrta smještena je na blagoj uzvisini u danas takozvanom Biblijskom vrtu, okružena raznolikom vegetacijom i izvorom vode.¹⁰⁶ Dunja Babić piše: „Brod i apsida crkve pokriveni su dvostrešnim krovom, a povrh pročelja, u osi simetrije, postavljen je zvonik (zvonara) na preslicu. Zvonik ima dva luka pod kojim vise dva zvona.“¹⁰⁷ Kao takva, služila je kao župna, ali i grobišna crkva mještana sela Špiljan koji su tijekom prodora Turaka polagano napuštali to područje i premještali se uz obalu mora. Zahvaljujući bratovštini Gospe od Stomorije, u mjestu Kaštel Novog gradi se nova župna crkva, a u crkvi Gospe od Stomorije održavaju se mise samo za određene prigode. Za vrijeme prodora Turaka, crkva je ogoljena u svom interijeru i eksterijeru, a tek po završetku Kandijskog rata, područje oko crkve ponovno počinje živjeti.¹⁰⁸

¹⁰² Prijatelj Pavičić, Ivana i Čoralić, Lovorka: „Prilog poznavanju opusa graditelja Vicka Ignacijevog Macanovića i Grgura Mazzonija“ U: *Umjetnički dodiri dviju jadranskih obala u 17. i 18. stoljeću*, ur. Marković, Vladimir i Prijatelj Pavičić, Ivana. Split, Književni krug, 2007., 54.

¹⁰³ Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog proučavanju trogirске barokne arhitekture: primjena interdisciplinarnih metoda istraživanja“ U: *Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti* (Zagreb, 15.-17. XI. 2001.) Zagreb (2004): 86.

¹⁰⁴ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 54, 56.

¹⁰⁵ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 267.

¹⁰⁶ Babić, Dunja. „Barokna obnova crkve Gospe Stomorije (sv. Marije od Špiljana) u Kaštel Novom – prijedlog za graditelje iz roda Macanović-Raguseo“. *Kulturna baština*, Vol. 1 No. 47-48 (2022): 504-505.

¹⁰⁷ Isto, 505.

¹⁰⁸ Isto, 511,512, 513, 514.



Slika 34. Crkva Gospe od Stomorije u Kaštel Novom

Za vrijeme biskupskih vizitacija iz prve polovine 18. stoljeća, trogirski biskup Antun Kačić, za vrijeme posjeta crkvi Gospe od Stomorije, bilježi zatečeno stanje, posebno se osvrćući na apsidu koja je proširena, a napominje i važnost gradnje dvorišnog zida, postavljanje novih vrata i uređenje okolnog groblja. Nakon Kačića, i biskup Didak Manola, te biskup Ivan Antun Miočević, pohodili su crkve, zapisivali te davali svoje savjete oko obnove istrošenih dijelova crkve. Za vrijeme biskupskih pohoda Didaka Manole ne postoje značajniji spisi o promjenama crkvene imovine koja se s vremenom donosila i obnavljala.¹⁰⁹



Slika 35. Pročelje crkve Gospe od Stomorije u Kaštel Novom

¹⁰⁹ Isto, 514-516.

Barokna obnova nekadašnje romaničke crkve Gospe od Stomorije započela je 1710. godine i trajala do samog kraja 18. stoljeća. Među važnijim radovima na crkvi izdvaja se proširenje apside, uređenje vrta oko crkve, otvaranje novih otvora u zidovima, te postavljanje zvona na preslicu na pročelje.¹¹⁰ Dunja Babić navodi: „Tijekom 18. stoljeća, odnosno u vrijeme popravaka, proširenja i ukrašavanja poduzetih na crkvi Gospe od Stomorije, najaktivnija radionica angažirana u obnovi i barokizaciji brojnih crkava trogirске biskupije bila je graditeljsko-klesarska obitelj Macanović Raguseo, čiji su članovi od sredine 17. stoljeća mahom nastanjeni u Trogiru.“¹¹¹ pa sukladno tim zaključcima, ona iznosi tezu kojom povezuje graditeljsku djelatnost obitelji Macanović s baroknom obnovom crkve Gospe od Stomorije.¹¹²



Slika 36. Detalji crkve Gospe od Stomorije

Crkva Gospe od Stomorije pripada donjokaštelanskom (trogirskom) bazenu pa Dunja Babić zaključuje kako su Macanovići mogli raditi i u ovoj crkvi jer su se u to vrijeme intenzivno kretali i radili u Trogiru i Kaštelima. Bratimi i župnici crkava čuli su također za djelatnost Macanovića koji su bili najpoznatija graditeljska obitelj na ovom području u to vrijeme. Radovi u seoskim župama odvijali su se u više navrata u dužem vremenskom razdoblju zbog novčanih teškoća, pa stoga obnova crkve Gospe od Stomorije zahvaća više generacija Macanovića, od Ignacija I. do Franje, sina Ignacija II. Macanovića. Prvu poveznicu koju Dunja Babić uočava je način proširenja apside u crkvi Gospe od Stomorije koja se stilski poklapa s apsidama crkava

¹¹⁰ Isto, 516.

¹¹¹ Isto, 517.

¹¹² Isto, 516-517.

u Kaštel Novom i Kaštel Štafiliću u kojima su, poznato je, radili Macanovići. Bačvasti svod nema pojasnice, a odijeljen je vijencem kojeg vidimo i na trijumfalnom luku. Takav primjer i uzor graditeljskog rješenja Macanovići su zatekli u renesansnoj kapeli blaženog Ivana Trogirskog u katedrali sv. Lovre u Trogiru.¹¹³

Drugi element su spolije koje su članovi obitelji Macanović, kako je pokazao Ivo Babić, rado koristili u gradnji i nakon obnove vraćali na objekte. Na crkvi Gospe od Stomorije, na vanjskim zidovima i u dvorištu, lako je uočiti elemente starijih razdoblja, primjerice kasnoromaničku vodorigu i kasnoantički reljef. Pečat je to Ignacija II. Macanovića.¹¹⁴ Isto tako, po uzoru na kasnu renesansu, otvaraju se uski prozori na pročelju, koji se prepoznaju kao dio graditeljskog opusa Ignacija II. Macanovića. Element „štapa“ na dovratnicima i nadvratniku portala ponavlja se i na primjeru župne crkve sv. Jakova na Čiovu, koja bi se također mogla pridodati Macanovićevu opusu. Bifore su bile čest motiv kojima su graditelji iz roda Macanović završavali kat zvonika, a primjer sa zvonika na preslicu, s crkve Gospe od Stomorije, ponavlja se i na crkvi sv. Marije u Blizni, ali i na već spomenutoj crkvi sv. Jakova na Čiovu. Kamena ploča sazidana ispod preslice, rozete, ali i cvjetovi, zvijezde ili križevi, upisani u krug, rado su korišteni motivi u radionici obitelji Macanović.¹¹⁵



Slika 37. Detalji župne crkve sv. Jakova na Čiovu

¹¹³ Isto, 517-521.

¹¹⁴ Isto, 522.

¹¹⁵ Isto, 519- 522.

Zbog svih iznesenih činjenica i poveznica, Babić smatra kako je obnovu Gospe od Stomorije mogla obaviti obitelj Macanović ili neki član te obitelji, ali postoji ipak i mogućnost da su taj posao obavljali neki njihovi suradnici. Blizina gradilišta na kojima su radili Macanovići olakotna je okolnost koju su na svakodnevnim migracijama iz Trogira i Kaštela, mogli iskoristiti za svoj graditeljski pothvat. Isto tako, nedostaju specifični barokni elementi kao što su polukružni zabati, volute, konzole, ovalni prozori i akroteriji koje pronalazimo na drugim objektima spomenutih graditelja.¹¹⁶



Slika 38. Bočna strana crkve Gospe od Stomorije

5.2. Gradnja župne crkve Bezgrešnog začeća Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću

U mjestima Kaštela, između Trogira i Splita, krenula je gradnja novih župnih crkava i to redom u Kaštel Starom, Kaštel Gomilici i Kaštel Štafiliću. Zadatak gradnje nove crkve dobio je Ignacije Macanović kojem štafilićka bratovština isplaćuje novac za rad na crkvi koji je trajao punih dvadesetak godina s prekidima. Ignacijev rođak Vicko Macanović također je bio zaposlen na radovima na portalu, a u dokumentima se spominje i Franjo, Ignacijev sin.¹¹⁷

¹¹⁶ Isto, 523.

¹¹⁷ Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju crkve i zvonika svetišta Gospe od Pojišana u XVIII. stoljeću.” U: *Kapucinski samostan i svetište Gospe od Pojišana u Splitu*, ur. Arsen Duplančić. Split: Kapucinski samostan Gospe od Pojišana, 2010., 249.

Nacrti, koje su graditelji koristili, i dalje su bili vrlo oskudni za ono vrijeme, točnije crkve su i dalje bile jednobrodne sa stropom. Prostorna organizacija sastavljena od uzdužnog pravokutnog broda i uže apside vidljiva je i u crkvama ranije spomenutih drugih mjesta Kaštela, točnije na primjerima župne crkve sv. Jeronima u Kaštel Gomilici ili župne crkve sv. Ivana Krstitelja u Kaštel Starome, čija gradnja također započinje u to vrijeme. Zbog nenadsvođenog broda, crkva u Kaštel Štafiliću ima strop sa zaobljenim kutovima koji je ukrašen štukaturama.¹¹⁸



Slika 39. Crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću

Gradnju štafiličke crkve započinje Ignacije Macanović 1753. godine nakon stavljanja kamena temeljca na isto mjesto gdje je nekada stajala, a za potrebe gradnje srušena je stara crkva. Novoizgrađena crkva posvećena je nešto više od deset godina nakon početka gradnje, točnije 1765. godine. Predložak za gradnju portala štafiličke crkve je krstionica splitske katedrale. Zadatak izrade portala preuzima spomenuti Ignacijev rođak, Vicko Macanović koji uglavnom obavlja poslove klesanja okvira vrata i temeljnih kamenja na crkvi.¹¹⁹ Glavno pročelje je bez prozora, samo s portalom i okulusom, a bočna pročelja imaju otvore u obliku visoko postavljenih prozora. Oblikovanje pročelja i dekorativnih detalja ukazuje na njezinog majstora, a nakon godina dana rada, poslove od Vicka preuzima Ignacije. On radi veliku i manju rozetu postavljenu na pročelju.¹²⁰ Portali su širokih okvira, obloženi frizom i vijencem

¹¹⁸ Isto, 42-43.

¹¹⁹ Isto, 43.

¹²⁰ Isto, 42.

koje nose konzole uz krajeve nadvratnika.¹²¹ Utjecaj ranijih umjetničkih razdoblja vidljiv je u načinu izrade portala štafiličke crkve, čiji ravni vijenac podsjeća na izgled malog hrama i mauzoleja Dioklecijanove palače.¹²²

Nadgledanje radova obavljao je Ignacije koji je bio plaćen za taj posao, a kada su Štafilićani prepustili izgradnju apside Gašparu Kršovaniju, ubrzo su i taj posao prepustili Ignaciju. Bratovština, naime, nije bila zadovoljna stanjem izgrađene apside, pa je Ignacije sa sinom Franjom uklonio prethodnu i podigao novu apsidu,¹²³ ali prema ostavljenim nacrtima Kršovanija i Frane Cicindelle. Uske apside su pravokutne i bačvasto nadsvođene.¹²⁴ Interijer crkve postupno se ukrašavao i to štukaturama talijanskog majstora Giuseppea Montevintija, dok je klesanje oltara bio zadatak Vicka Macanovića. Zidni vijenci i ogradice isklesane su od bračkog i čiovskeg kamena. Isplaćen za sve radove, Ignacije se sa sinom Franjom povlači s projekta gradnje štafiličke crkve u svibnju 1775. godine.¹²⁵



Slika 40. Prikaz čitave unutrašnjosti štafiličke crkve

¹²¹ Isto, 43.

¹²² Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji 17. i 18. stoljeće - prošlost i promjene*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Gljoteka, 2018., 184-185.

¹²³ Marković, Vladimir. „Kapela blaženog Ivana Trogirskog Nikole Firentinca i sakralna arhitektura u Dalmaciji 300 godina poslije“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* No. 31 (2007): 123.

¹²⁴ Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju crkve i zvonika svetišta Gospe od Pojišana u XVIII. stoljeću“ U: *Kapucinski samostan i svetište Gospe od Pojišana u Splitu*, ur. Arsen Duplančić. Split: Kapucinski samostan Gospe od Pojišana, 2010., 249- 250.

¹²⁵ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 247-249.

Danas je crkva u Kaštel Štafiliću jednobrodna s užom apsidom, a svojom unutarnjom prostornom organizacijom podsjeća na kapelu bl. Ivana Trogirskog u katedrali sv. Lovre u Trogiru. U obje se građevine ponavljaju podijeljene zidne plohe, polukružni prozori i profilirani dijelovi.¹²⁶ Jednostavno pročelje krasi prošireni dovratnici pri vrhu gdje su umetnute konzole s volutama, a na dnu su ukrasi reljefnih cvjetova. Prema Cviti Fiskoviću, „zvijezde“ ili „rosulani“ je tip rozete koji pronalazimo i na pročelju štafilićke crkve. Iznad se nalaze dvije rozete, jedna manja koja osvjetljava potkrovlje i veća ispod nje.¹²⁷ Vrata na bočnim zidovima završavaju s profiliranom rozetom, kao i ona na glavnom pročelju. Apsidu na istoku osvjetljavaju tri prozora polukružnog luka.¹²⁸ Barokni element na crkvi je upravo završni akroterij u obliku srca okrunjenog metalnom zvjezdanom aureolom, na kojoj je kratica MRA i polumjesec, a koji se nalazi na vrhu zabata štafilićke crkve. Prikaz akroterij utjelovljuje simbol Bezgrešnog začeca Marijina, baš kao i posveta same crkve.

5.3. Projekt nove crkve sv. Jurja na Velom Drveniku

Na brežuljku otoka Velog Drvenika smještenog u splitskom akvatoriju, odmah iznad seoske luke, nalazi se župna crkva sv. Jurja. Specifična po svom izgledu, crkva se sastoji od dva dijela, nedovršenog pročelja, iza kojeg se nalazi cjelovita crkva.¹²⁹ Hvarskoj skupini trobrodskih crkava, prema Markoviću, pripada i župna crkva na Velom Drveniku, iako otok prvenstveno pripada Trogirskoj biskupiji. U 18. stoljeću odlučeno je da se postojećoj, starijoj crkvi, daje više prostora. Izgradnja crkve započela je u 18. stoljeću, a njezin majstor bio je opet Ignacije Macanović. Novo podignuto pročelje, koje vidimo i danas, odmaknuto je od crkve za dva traveja te se novoizgrađeni bočni zidovi nastavljaju na širinu brodova postojeće crkve. Nova crkva iz 18. stoljeća ostala je sve do danas nedovršena. Prošireni prostor nije trebao biti širi od postojeće crkve, ali je novo pročelje nešto više od starog zdanja. Može se samo pretpostaviti da je novi prostor crkve trebao imati viši središnji brod.¹³⁰

¹²⁶ Horvat-Levaj, Katarina. *Barokna arhitektura*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2015., str. 401.

¹²⁷ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 250.

¹²⁸ Isto, 250- 251.

¹²⁹ Prijatelj, Krno. „Macanovićevo pročelje u Velom Drveniku“. *Kulturna baština* No. 7-8 (1978): 51.

¹³⁰ Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji 17. i 18. stoljeće- prošlost i promjene*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Gliptoteka, 2018., 181-183.



Slika 41. Nedovršeno pročelje novijeg dijela crkve sv. Jurja na Velom Drveniku



Slika 42. Detalji crkve sv. Jurja na Velom Drveniku

Pročelje crkve na Velom Drveniku krase prepoznatljivi stil majstora iz Macanovićeve radionice. Pročelje sv. Jurja jednako je baroknom pročelju crkve u Nerežišćima, podignutom nad stepeništem. Fasada je konkavno zaobljena, a najviši vrh nalazi se po sredini pročelnog zida, dok pada sve do polovine bočnih zidova. Umjesto trokutnog zabata, pročelje završava oblom linijom. Pilastru nejednakih visina protežu se cijelom dužinom pročelja i prividno dijele zid na tri dijela. Iznad triju portala nalaze se kružni okulusi, središnji veći od bočnih. Prepoznaju se sličnosti pročelja s portalima krstionice splitske katedrale i splitskom katedralom. Antički uzorak neminovan je za dalmatinsko podneblje, a vidljive su velike

sličnosti i s pročeljima crkve u Milni, Nerežišćima i Kaštel Štafiliću.¹³¹ Dovratnike središnjeg portala krasi florealni motivi, baš kao i dovratnike crkve u Kaštel Štafiliću.¹³² Smatra se kako je u vrijeme gradnje crkve na Velom Drveniku, Ignacije gradio i crkvu u Milni, pa nisu slučajne poveznice u arhitektonskom ostvarenju.¹³³



Slika 43. Pogled na unutrašnje zidove



Slika 44. Pogled na bočne zidove

Izgradnja je ostala samo na vanjskim obrisima crkve jer je ponestalo novca za nastavak projekta. Zahvaljujući mještanima koji su ponovno sakupili novac, dolazi ipak do ponovnog pokretanja projekta, ali nakon dvije godine, rad zauvijek staje, a ostaje samo nedovršeno barokno pročelje župne crkve sv. Jurja koje vidimo i danas.¹³⁴

¹³¹ Isto, 181- 185.

¹³² Prijatelj, Kruno. „Macanovićevo pročelje u Velom Drveniku”. *Kulturna baština* No. 7-8 (1978): 51.

¹³³ Isto, 184- 185.

¹³⁴ Isto, 51.

5.4. Popločenje trogirskih i šibenskih ulica

Macanovići su zaslužni za dio popločenja trogirskih i šibenskih ulica u 18. stoljeću. U tekstu Cvite Fiskovića iz 1955. godine pronalazimo podatak da je Franjo Macanović popločao šibenske ulice u staroj jezgri grada, a Ignacije Macanović dio trogirskih ulica.¹³⁵ Trogir je u 2024. godini napravio preinake u izgledu ulica u središtu grada, posebnu u predjelu Pasike. Međutim, ostao je dio netaknutih ulica čije uređenje potječe iz 18. stoljeća. Takve ulice možemo prepoznati po malim četvrtastim i drugim kamenjima ovalne glatke površine koji su u središnjem dijelu blago izdignuti, dok je sa strane žlijeb za odvod kišnice.¹³⁶ Ignacije je popločao važnije ulice i mjesta u središtu grada, a do 1764. godine radi se i na uređenju glavnog gradskog trga ispred katedrale,¹³⁷ danas pod nazivom Trg Ivana Pavla II. Iako se u 19. stoljeću popločenje glavne gradske ulice obnavlja, ipak se i dalje provodi ideja zamišljenog rasporeda ulice Ignacija Macanovića.¹³⁸



Slika 45. Izvorno popločenje na istočnom dijelu i obnova popločenja na zapadnom dijelu unutarnjeg dvorišta palače Garagnin Fanfogna u Trogiru

¹³⁵ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 254, 267.

¹³⁶ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 9, No. 1 (1955): 254.

¹³⁷ Dasović, Jasna. „Povijesna popločenja Trogira i okolice“. *Klesarstvo i graditeljstvo* Vol. XXIII, No. 1-4 (2012): 54.

¹³⁸ Šverko, Ana i Šverko, Ivana. „Projekt parternog uređenja glavnog trogirskog trga i karda iz polovice XIX. stoljeća“. *Klesarstvo i graditeljstvo* Vol. XXI, No. 1-2 (2010): 80.

U Ignacijevu vrijeme uređen je još jedan trg i to onaj pred palačom Garagnin Fanfogna (današnji prostor Muzeja grada Trogira) i unutrašnje dvorište palače, a za popločenje koristilo se kamenje iz Korčule. Izvorno popločenje iz doba 18. stoljeća je prolaz s trga u unutarnje dvorište i dvije trećine istočnog dijela, dok je zapadni dio obnovljen kasnije. Dojam zrakastog širenja prostora dobiven je korištenjem dijagonala i pravokutnih polja.¹³⁹ Sačuvano popločenje nalazimo u ulici između palače Paitoni i ženskog benediktinskog samostana sv. Nikole. U ulici se može pratiti podjela na kvadrate i dijagonale koje formiraju stranice trokuta, a Dasović objašnjava da takav uzorak označava važnost plemstva koje je boravilo u toj ulici.¹⁴⁰



Slika 46. Izvorno popločenje između palače Paitoni i benediktinskog samostana sv. Nikole u Trogiru



Slika 47. Poblíži prikaz popločenja trogirске ulice

¹³⁹ Dasović, Jasna. „Povijesna popločenja Trogira i okolice“. *Klesarstvo i graditeljstvo* Vol. XXIII, No. 1- 4 (2012): 55- 56.

¹⁴⁰ Isto, 56.

S druge strane, o uređenju šibenskih ulica ne saznajemo puno iz teksta Cvite Fisković koji tvrdi da je pothvat popločenja važan za urbanističko uređenje tog grada, ali ne i za razvojni put ovog graditelja.¹⁴¹ Ivo Glavaš u svom članku opisuje pak strukturu popločenja šibenskih ulica, posebno ističući rad Franje Macanovića na pet ulica upućujući nas i na njihove adrese. Iz dokumenta pisanog 1793. godine, kojeg je sastavio gradski knez Ivan Bragadin, saznajemo da je Franji trebalo petnaest mjeseci za svršetak poslova popločenja. Glavaš na temelju zatečenog stanja pretpostavlja kako je Macanović radio na današnjoj Ulici Svetog Nikole Tavelića i Ulici Jurja Barakovića. Spomenute ulice su tipičnog izgleda za vrijeme venecijanske vladavine, a građene su od manjih pravokutnih kamenja posloženih u redove uz oble odvodne kanale. Oni se nalaze na rubovima ulice koja je blago ispupčena iz sredine prema van kako bi voda otjecala upravo u te kanale i kako se ne bi zadržavala na ulici i prouzročila poplavu. Najbolji primjer popločenja ulice sačuvan je tek na fotografiji iz 1910. godine, a današnja Ulica Jurja Dalmatinca popločana je u novije doba.¹⁴² Istu situaciju zatječemo i u gradu Trogiru, ali i drugim mjestima Dalmacije.



Slika 48. Ulica Jurja Dalmatinca u Šibeniku, nekadašnji izgled ulice s venecijanskim popločenjem

¹⁴¹ Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1 (1955): 267.

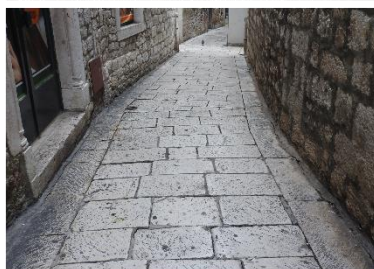
¹⁴² Glavaš, Ivo. „Jedinstveni natpisi otkrivaju kad su popločane glavne šibenske gradske ulice“. <https://m.sibenik.in/zaboravljeni-sibenik/jedinstveni-natpisi-otkrivaju-kad-su-poplocane-glavne-sibenske-gradske-ulice/152102.html>. pristupljeno 19.8.2024.



Slika 49. Ulica sv. Nikole Tavelića u Šibeniku



Slika 50. Detalji Ulice sv. Nikole Tavelića



Slika 51. Današnji izgled Ulice Jurja Barakovića

6. Zaključak

Otok Brač, kao najposjećenije mjesto obitelji Macanović i plodno tlo njihovih graditeljskih pothvata, pokazao se riznicom dragocjenih povijesnih djela. Ignacije Ivanov (1727.-1807.), kao najistaknutiji graditelj iz roda Macanović, na Braču je ostavio traga na župnoj crkvi u Nerežišćima, župnoj crkvi u Pučišćima i zvoniku župne crkve u Donjem Humcu. Između ostalog, radio je u Trogiru, Kaštelima (Kaštel Štafilić, Kaštel Novi), Splitu i Drnišu. Radovi na trogirskoj katedrali, župnoj crkvi u Pučišćima na Braču i Velom Drveniku, te kapeli svete Vincence u Blatu na Korčuli, smatraju se njegovim posljednjim važnijim djelima.¹⁴³ Njegova djela su u Trogiru, među ostalima, sjeverna (nova) Kopnena gradska vrata i Nova zgrada u sklopu palače Garagnin. Vjerojatno je njegovo djelo i obližnja zgrada za stražuvajarnu (kvartir) na trgu koji je nastao između Kopnenih vrata i Nove zgrade u sklopu palače Garagnin.¹⁴⁴ Osim crkava, ljetnikovci i fortifikacije također se upisuju u ostavštinu graditelja. Sačuvani odlomci u muzejima, posebice oni u Gradskom muzeju u Trogiru, zavrjeđuju bolju prezentaciju. Na crkvenim zdanjima podignutim od strane obitelji Macanović vidljivi su specifični motivi i elementi barokne umjetnosti.

Nedostaje cjelovita monografija gdje bi svi članovi bili obrađeni na jednom mjestu i kronološki prikazani radovi članova te važne lokalne graditeljske obitelji. Iako prema ocjenama povjesničara umjetnosti, njihova djela nemaju visoku umjetničku vrijednost, moja motivacija za ovaj rad je upravo znatiželja za dubljim istraživanjem dalmatinskih lokalnih graditelja u vrijeme Mletačke Republike na području istočne obale Jadrana. Za veliki broj graditeljskih objekata i dalje postoji dvojba imaju li autorski potpis graditeljsko-klesarske radionice Macanović. Kako ne postoji niti jedno djelo koje integrira sve istražene i zapisane informacije, nastojala sam u ovom radu okupiti sve dosada istraženo djelovanje te važne graditeljske obitelji Macanović.

¹⁴³ Lupis, Vinicije B. „O sakralnoj baštini Blata XIX. i XX. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 41, No. 1 (2008): 451.

¹⁴⁴ Babić, Ivo. „Jedna prostorna intervencija Ignacija Macanovića u Trogiru“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 321-324.

7. Literatura

1. Babić, Dunja. „Barokna obnova crkve Gospe Stomoriije (sv. Marije od Špiljana) u Kaštel Novom – prijedlog za graditelje iz roda Macanović-Raguseo“. *Kulturna baština*, Vol. 1, No. 47-48 (2022): 501-536.
2. Babić, Ivo. „Barokna preinaka crkve Gospe od Karmela u Trogiru“. *Ars Adriatica*, No. 6 (2016): 175-184.
3. Babić, Ivo. „Barokna preinaka samostanske crkve sv. Petra u Trogiru i graditelji iz roda Macanović-Raguseo“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* No.40 (2016): 129-139.
4. Babić, Ivo. „Jedna prostorna intervencija Ignacija Macanovića u Trogiru“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No.1. (1999): 305-337.
5. Babić, Ivo. *Trogir: grad i spomenici*. Split: Biblioteka Knjiga Mediterana, 2016.
6. Babić, Kristina i Prpa, Frane. „Sakralna slojevitost položaja Pravoslavne Crkve Uspenja Presvete Bogorodice u Drnišu“. *Croatica Christiana periodica*, Vol. 47, No. 91 (2023): 109-129. doi: doi.org/10.53745/ccp.46.91.5
7. Babić, Kristina i Prpa, Frane. „Sakralna slojevitost položaja Pravoslavne Crkve Uspenja Presvete Bogorodice u Drnišu“. *Croatica Christiana periodica* Vol. 47, No. 91 (2023): 109-129.
8. Bilić, Darka. *Inženjeri u službi Mletačke Republike: inženjeri i civilna arhitektura u 18. stoljeću u mletačkoj Dalmaciji i Albaniji*. Split: Književni krug, 2013.
9. Bilić, Darka. *Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva franjevačkog samostana u Sinju*. Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja; Zagreb: Institut za povijest umjetnosti; Sinj: Franjevački samostan Gospe Sinjske, 2017.
10. Celio Cega, Fani. „Manji graditeljski zahvati i preinake na kućama obitelji Garagnin u Trogiru tijekom XVIII. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 339-363.
11. Čikara, Duško. „Kasno-barokne reprezentativne bračke kuće tripartitnog tlocrta“ U: *Razmjena umjetničkih iskustava u jadranskom bazenu (zbornik Dana Cvita Fiskovića VI.)*, ur. Gudelj, Jasenka i Marković, Ivan, 89-105. Zagreb: FF press, 2016.
12. Čikara, Duško. „Kasno-barokni ljetnikovci splitskog novog plemstva u Sutivanu“. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti* Vol. 63, No. 1 (2020): 69- 89.

13. Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „O graditeljskoj aktivnosti u trogirskim ženskim benediktinskim samostanima u vrijeme biskupa Jeronima Fonde (1738–1754)“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 38, No. 1 (1999): 365-396.
14. Čoralić, Lovorka i Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog proučavanju trogirske barokne arhitekture: primjena interdisciplinarnih metoda istraživanja“ U: *Zbornik I. kongresa hrvatskih povjesničara umjetnosti* (Zagreb, 15.-17. XI. 2001.) Zagreb: (2004): 85-89.
15. Čoralić, Lovorka, Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanja crkve sv. Marije u Blizni“. *Croatica Cristiana Periodica* Vol 25, No. 48 (2001): 131-136.
16. Čoralić, Lovorka, Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju opusa graditelja Vicka Ignacijevog Macanovića i Grgura Mazzonija“ U: *Znanstveni skup u spomen na Krunu Prijatelja : Umjetnički dodiri dviju jadranskih obala u 17. i 18. stoljeću : Zbornik radova* . ur. Marković, Vladimir; Prijatelj Pavičić, Ivana. Split: Književni krug Split (2007): 53-69.
17. Dasović, Jasna. „Povijesna popločenja Trogira i okolice“. *Klesarstvo i graditeljstvo* Vol. XXIII, No. 1- 4 (2012): 48-63.
18. Farkaš, Tomislav. „Oružani sukobi Mletačke Republike i Osmanskog Carstva kroz 16. i 17. stoljeće“. *Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti* Vol. 7, No. 7 (2015): 61-67.
19. Fisković, Cvito. „Ignacije Macanović i njegov krug“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol 9, No. 1(1955): 198-268.
20. Fisković, Cvito. „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču“. *Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti* Vol. 35, No. 1 (1993): 181-186.
21. Geoportal kulturnih dobara Republike Hrvatske <https://registar.kulturnadobra.hr/#/details/Z-4797> pristupljeno 4. 2. 2023.
22. Glavaš, Ivo. „Jedinstveni natpisi otkrivaju kad su popločane glavne šibenske gradske ulice“. <https://m.sibenik.in/zaboravljeni-sibenik/jedinstveni-natpisi-otkrivaju-kad-su-poplocane-glavne-sibenske-gradske-ulice/152102.html>. pristupljeno 19. 8. 2024.
23. Horvat, Anđela, Matejčić, Radmila i Prijatelj, Kruno. *Barok u Hrvatskoj*. Zagreb: Sveučilišna naklada Liber, 1982.
24. Horvat-Levaj, Katarina. *Barokna arhitektura*. Zagreb: Naklada Ljevak, 2015.
25. Lupis, Vinicije B. „O sakralnoj baštini Blata XIX. i XX. stoljeća“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 41, No. 1 (2008): 449-471.

26. Ljubić, Marina. „Macanović, Ignacije, graditelj i klesar“. *Hrvatski biografski leksikon* (2021) <https://hbl.lzmk.hr/clanak.aspx?id=12089> pristupljeno 30. 1. 2022.
27. Marković, Vladimir. *Crkve u Dalmaciji: 17. i 18. stoljeća- prošlost i promjene*. Zagreb: Gliptoteka HAZU, 2018.
28. Portal za kulturni turizam <https://www.kulturni-turizam.com/hrv/sadrzaj/vodice/> pristupljeno 18. 8. 2024.
29. Prijatelj Pavičić, Ivana i Čoralić, Lovorka. „Arhivska istraživanja kao prilog poznavanju kuća obitelji Macanović u Trogiru“. *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* No. 25 (2001): 173-188.
30. Prijatelj Pavičić, Ivana. „Prilog poznavanju crkve i zvonika svetišta Gospe od Pojišana u XVIII. stoljeću.“ U: *Kapucinski samostan i svetište Gospe od Pojišana u Splitu*, ur. Arsen Duplančić. Split: Kapucinski samostan Gospe od Pojišana, (2010): 241-249.
31. Prijatelj, Kruno. „Macanovićevo pročelje u Velom Drveniku“. *Kulturna baština* No. 7-8 (1978): 49-52.
32. Prpa, Frane. *Urbanistički razvoj grada Drniša*. Diplomski rad. Split: Filozofski fakultet u Splitu, 2022.
33. Soldo, Josip Ante. „Crkva i oltar Gospe Sinjske u 18. stoljeću“. *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji* Vol. 33, No. 1 (1992): 459-477.
34. Šverko, Ana i Šverko, Ivana. „Projekt parternog uređenja glavnog trogirskog trga i karda iz polovice XIX. stoljeća“. *Klesarstvo i graditeljstvo* Vol. XXI, No. 1-2 (2010): 68-83.
35. Tomić, Antonia. „Drniš na prijelazu stoljeća i otkriće talenta mladog Ivana Meštrovića“. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku* Vol. 12, No. 3-4 (2018):215-229.
36. Tomić, Antonia. „Sakralna arhitektura drniškoga i skradinskoga područja u XVIII. stoljeću“. *Gradski muzej* (2017)
37. Tomić, Radoslav. „Osvrt na knjigu *Barok u Hrvatskoj*“. *Kulturna baština* No. 14 (1983): 125-128.
38. Žmegač, Andrej. *Bastioni jadranske Hrvatske*. Zagreb: Institut za povijest umjetnosti: Školska knjiga, 2009.

Sažetak

U diplomskom radu autorica se bavi djelatnošću graditeljsko-klesarske radionice koju čine članovi obitelji Macanović Raguseo. Svoja su djela ostavili na području istočne obale Jadranskog mora, preciznije na otocima, uz obalu i u zaleđu. Pod utjecajem ranijih umjetničkih razdoblja i njihovih ostataka, događaju se barokne preinake na postojećim objektima ili se pak grade nove građevine, redom crkve, fortifikacije ili ladanjske kuće. Macanovići svoj rad temelje ugledanjem i na umjetnička rješenja ranijih razdoblja, sakupljajući spolije te dodajući tek minimalne barokne elemente na objekte. Otok Brač bio je plodno tlo za rad članova obitelji, pa ih tako zatječemo u mjestima Nerežišće, Sutivan, Milna, Donji Humac i Pučišća, gdje rade na župnim crkvama. Doplovili su i do Blata na Korčuli, gdje rade na kapeli sv. Vincence koja nastaje po uzoru na kapelu blaženog Ivana Trogirskog iz trogirске katedrale. U Trogiru i Kaštelima ostavili su značajan broj djela, od rada na barokizacijama crkava sv. Petra i Gospe od Karmena, na popravkama gradskih fortifikacija, kao i na popločenju ulica i širenju trgova, a došli su i do šibenskog područja jer rade na sličnim zahvatima. U unutrašnjosti Dalmacije pronalazimo ih u Sinju i Drnišu gdje rade na fortifikacijama kao vrsni graditelji, pa ih mletačka vlast zapošljava na važnim graditeljskim poslovima. Obiteljska radionica najaktivnija je u razdoblju 18. stoljeća kada su njezini članovi bili angažirani na mnogim mjestima diljem Dalmacije. Takva istraživanja dokaz su o još uvijek nedovoljno istraženim obiteljskim radionicama u razdoblju 17. i 18. stoljeća na prostoru Mletačke Dalmacije.

Ključne riječi: Macanović Raguseo, otok Brač, Ignacije, Mletačka Dalmacija, barok u Dalmaciji

WORKS OF THE MACANOVIĆ FAMILY OF BUILDERS AND STONEMASONS IN DALMATIA

Abstract

In her graduation thesis, the author deals with the activities of the construction and stonework workshop, which consists of members of the Macanović Raguseo family. They left their works on the eastern coast of the Adriatic Sea, more precisely on the islands, along the coast and in the hinterland. Under the influence of earlier artistic periods and their remains, baroque changes are made to existing buildings or new ones, such as churches, fortifications or country houses. The Macanovići base their work on the artistic solutions of earlier periods, collecting exteriors and adding only minimal baroque elements to the objects. The island of Brač was fertile ground for the work of family members, so we find them in the towns of Nerežišće, Sutivan, Milna, Donji Humac and Pučišća, where they work on parish churches. They also sailed to Blato on Korčula, where they are working on the chapel of St. Vincenza, which was modeled on the chapel of Blessed John of Trogir from the Trogir Cathedral. In Trogir and Kaštela, they left a significant number of works, from work on the Baroqueization of the churches of St. Peter and Our Lady of Karmen, on the repairs of the city fortifications, as well as on the paving of the streets and the expansion of the squares, and they also came to the Šibenik area working on similar interventions. In the interior of Dalmatia, we find them in Sinj and Drniš, where they work on fortifications as excellent builders, so the Venetian authorities employ them on important construction jobs. The family workshop was most active in the period of the 18th century when its members were engaged in many places throughout Dalmatia. Such research is proof of the still insufficiently researched family workshops in the period of the 17th and 18th centuries in the area of Venetian Dalmatia.

Keywords: Macanović Raguseo, island Brač, Ignacije, Venetian Dalmatia, baroque in Dalmatia

Prilozi

Slika 1. Ugovor između sinjskih franjevac a i majstora Ivana Macanovića, 1698. (Bilić, Darka. „Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva franjevačkog samostana u Sinju.” Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja; Zagreb: Institut za povijest umjetnosti; Sinj: Franjevački samostan Gospe Sinjske, 2017: 28.)

Slika 2. Detalj crteža crkve i samostana u Sinju, Antonio Benoni, 1702. (Bilić, Darka. „Svetište Gospe Sinjske na nacrtima iz arhiva franjevačkog samostana u Sinju.” Split: Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja; Zagreb: Institut za povijest umjetnosti; Sinj: Franjevački samostan Gospe Sinjske, 2017: 33.)

Slika 3. Utvrda Kamičak (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 4. Detalji utvrde Kamičak (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 5. Vidljivi ostaci novijeg i ranijeg vremena gradnje i obnove utvrde Kamičak (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 6. Crkva Gospe Karmelske u Nerežišćima (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 7. Pogled na zvonik nerežiške crkve (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024. godine)

Slika 8. Pročelje i zvonik župne crkve u Nerežišću (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 9. Apsida u župnoj crkvi Gospe Karmelske u Nerežišćima na Braču (<https://mycroatia-mp.blogspot.com/2011/08/nerezisca-brac.html> pristupljeno 24. 8. 2024.)

Slika 10. Ivan ili Ignacije Macanović: Skica za pročelje crkve (Fisković, Cvito. „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču.“ Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti, Vol. 35, No. 1 (1993): 182.)

Slika 11. Ivan ili Ignacije Macanović: Nacrt pročelja župne crkve u Nerežišćima, nekada zbirka Strmić (Fisković, Cvito. „Od Macanovićeve skice do izradbe pročelja crkve u Nerežišćima na Braču.“ Peristil: zbornik radova za povijest umjetnosti, Vol. 35, No. 1 (1993): 184.)

Slika 12. Detalji pročelja nerežiške crkve (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 13. Pročelje crkve i zvonika sv. Fabijana i Sebastijana u Donjem Humcu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 14. Bočni prikaz zvonika i crkve u Donjem Humcu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 15. Detalj zvonika crkve u Donjem Humcu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 16. Župna crkva sv. Marije u Milni (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 17. Detalji pročelja župne crkve u Milni (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 18. Unutrašnjost crkve sv. Marije u Milni (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 19. Detalji crkve sv. Marije u Milni (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 20. Crkva sv. Jeronima u Pučišćima (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 21. Pogled na apsidu crkve (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 22. Detalji župne crkve sv. Jeronima u Pučišćima (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 23. Kuća Bergeljčić u Sutivanu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 24. Pogled s bočne strane kuće Bergeljčić (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 25. Bifora na kući Bergeljčić (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 26. Kula i kuća Marjanović u Sutivanu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 27. Detalji kuće Marjanović (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 28. Kuća Gligo u Bobovišćima na Braču (fotografirala Ivana Prijatelj Pavičić, 2022.)

Slika 29. Kapela svete Vincence (<https://www.blato.hr/vijesti/prinos-opcine-blato-na-oltar-svete-vincence-povodom-225-obljetnice-svete-vincence-mucenice-u-blato> pristupljeno 27. 8. 2024.)

Slika 30. Kapela blaženog Ivana Trogirskog u trogirskoj katedrali sv. Lovre (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 31. Zvonik župne crkve sv. Križa u Vodicama (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 32. Detalji sa zvonika i župne crkve sv. Križa u Vodicama (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 33. Kuća obitelji Macanović u Ulici Matice hrvatske pod br. 35, Trogir (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2021.)

Slika 34. Crkva Gospe od Stomorije u Kaštel Novom (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 35. Pročelje crkve Gospe od Stomorije u Kaštel Novom (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 36. Detalji crkve Gospe od Stomorije (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 37. Detalji župne crkve sv. Jakova na Čiovu (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 38. Bočna strana crkve Gospe od Stomorije (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 39. Crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije u Kaštel Štafiliću (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 40. Prikaz čitave unutrašnjosti štafilićke crkve (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 41. Nedovršeno pročelje novijeg dijela crkve sv. Jurja na Velom Drveniku (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 42. Detalji crkve sv. Jurja na Velom Drveniku (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 43. Pogled na unutrašnje zidove (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 44. Pogled na bočne zidove (fotografirala Blaženka Miše, rujana 2021.)

Slika 45. Izvorno popločenje na istočnom dijelu i obnova popločenja na zapadnom dijelu unutarnjeg dvorišta palače Garagnin Fanfogna u Trogiru (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2021.)

Slika 46. Izvorno popločenje između palače Paitoni i benediktinskog samostana sv. Nikole u Trogiru (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2021.)

Slika 47. Poblži prikaz popločenja trogirске ulice (Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 48. Ulica Jurja Dalmatinca u Šibeniku, nekadašnji izgled ulice s venecijanskim popločenjem (Glavaš, Ivo. "Jedinstveni natpisi otkrivaju kad su popločane glavne šibenske gradske ulice". <https://m.sibenik.in/zaboravljeni-sibenik/jedinstveni-natpisi-otkrivaju-kad-su-poplocane-glavne-sibenske-gradske-ulice/152102.html>, pristupljeno 19. 8. 2024.)

Slika 49. Ulica sv. Nikole Tavelića u Šibeniku (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 50. Detalji Ulice sv. Nikole Tavelića (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

Slika 51. Današnji izgled Ulice Jurja Barakovića (fotografirala Blaženka Miše, kolovoz 2024.)

ZAHVALA

Hvala dragim ljudima, obitelji, prijateljima i kolegama koji su mi svojom pomoći, savjetom, razgovorom i poticajem davali vjetar u leđa tijekom cijelog školovanja. Hvala tati koji mi je omogućio „četiri kola“ i tako olakšao svakodnevni put u Split. Hvala mami i Štrigi koji su bili društvo na mojim egzibicijama u potrazi za upoznavanjem mjesta i djela koja su ostavili Macanovići. Hvala bratu koji je svojim primjerom postao inspiracija i uzor. Hvala mojoj Tomislavi koja je uskakala sa svojom pomoći gdje i kada je trebalo. Hvala mentorici i barba Dinu koji su sabrali moje misli i dali smisao cijelom završnom i diplomskom radu.

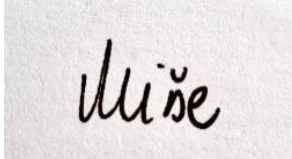
SVEUČILIŠTE U SPLITU
FILOZOFSKI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja **Blaženka Miše**, kao pristupnica za stjecanje zvanja **sveučilišne magistrice Pedagogije i Povijesti umjetnosti**, izjavljujem da je ovaj **diplomski rad** rezultat isključivo mogega rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i literatura. Izjavljujem da ni jedan dio diplomskoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, stoga ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga diplomskoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, 24. 9. 2024.

Potpis

A rectangular area containing a handwritten signature in black ink. The signature is written in a cursive style and reads "Miše".

Izjava o pohrani i objavi ocjenskog rada

(završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - podcrtajte odgovarajuće)

Studentica: Blaženka Miše

Naslov rada: Djelatnost graditeljsko-klesarske obitelji Macanović u Dalmaciji

Znanstveno područje i polje: Humanističke znanosti i Povijest umjetnosti

Vrsta rada: diplomski

Mentorica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje): Ivana Prijatelj Pavičić, prof. dr. sc.

Komentor/ica rada (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Članovi povjerenstva (ime i prezime, akad. stupanj i zvanje):

Silva Kalčić, izv. prof. dr. sc.

Ivana Prijatelj Pavičić, prof. dr. sc.

Frane Prpa, asistent

Ovom izjavom potvrđujem da sam autor/autorica predanog ocjenskog rada (završnog/diplomskog/specijalističkog/doktorskog rada - zaokružite odgovarajuće) i da sadržaj njegove elektroničke inačice u potpunosti odgovara sadržaju obranjenog i nakon obrane uređenog rada.

Kao autor izjavljujem da se slažem da se moj ocjenski rad, bez naknade, trajno javno objavi u otvorenom pristupu u Digitalnom repozitoriju Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu i repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti (NN br. 119/22)).

Split, 24. rujna 2024.

Potpis studentice:



Napomena:

U slučaju potrebe ograničavanja pristupa ocjenskom radu sukladno odredbama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima (111/21), podnosi se obrazloženi zahtjev dekanici Filozofskog fakulteta u Splitu.